İLKOKULDA YAPILAN YARATICI DRAMA ETKİNLİKLERİNİN ÖĞRENCİLERİN ÖZGÜVEN GELİŞİMİNE ETKİSİ

NURAN PAYLAN

Yüksek lisans tezi
İlköğretim Ana Bilim Dalı
Doç. Dr. A. Halim Ulaş
2013
(Her Hakkı Saklıdır)

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANA BİLİM DALI
SINIF ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

İLKOKULDA YAPILAN YARATICI DRAMA ETKİNLİKLERİNİN ÖĞRENCİLERİN ÖZGÜVEN GELİŞİMİNE ETKİSİ

(Development of Students 'Self-Esteem in Efficiency of the Effect of Creative Drama Primary School)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Nuran PAYLAN

Danışman: Doç. Dr. A. Halim Ulaş

ERZURUM
Kasım, 2013

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Doç. Dr. A. Halim ULAŞ ..... danışmanlığında, Nurcan ..... PAYLAN ..... tarafından hazırlanan "İlkokulda Yapılan Yaratıcı Drama Etkinliklerinin Öğrencilerin Özgüven Gelişimine Etkisi" başlıklı çalışma 08. / 11. / 2013 .. tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından. İlköğretim ..... Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyesi : Doç. Dr. A. Halim ULAŞ İmza: .....

Jüri Üyesi : Doç. Dr. Osman SAMANCI İmza: .....

Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Cahit EPÇAÇAN İmza: .....

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

../../....

04 Aralık 2013

Prof. Dr. H.Ahmet KIRKKILIÇ

Enstitü Müdürü

TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Yüksek Lisans/~~Doktora Tezi~~ olarak sunduğum "İlkokulda Yapılacak Yaratıcı Drama Etkinliklerinin Öğrencilerin Özgüven Gelişimine Etkisi" başlıklı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlâk ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazdığımı ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden olduğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla doğrularım.

Tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

☐ Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
☐ Tezim sadece Atatürk Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
■ Tezimin ...3... yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

04 / 12 / 2013

İmza

Nuran PAYLAN

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İLKOKULDA YAPILAN YARATICI DRAMA ETKİNLİKLERİNİN ÖĞRENCİLERİN ÖZGÜVEN GELİŞİMİNE ETKİSİ

Nuran PAYLAN

2013, 92 sayfa

Bu araştırmada yaratıcı drama etkinliklerinin özgüven gelişimine etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada bu amaca uygun olarak veri toplamak için nitel ve nicel yöntemler birlikte kullanılmıştır. Nicel yöntem olarak tek grup ön test- son test yöntemi; nitel yöntem olarak ise gözlem yöntemi kullanılmıştır. Bu araştırmanın çalışma evrenini 2012-2013 eğitim öğretim yılında Erzurum ili Yakutiye ilçesinde eğitim gören ilkokul ikinci sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklemini ise 12 Mart İlkokulu'nda öğrenim gören 22 kişiden oluşan ikinci sınıf öğrencileri oluşturmuştur.

Veri toplama aracı olarak Günalp (2007) tarafından geliştirilen Özgüven Gözlem Listesi kullanılmıştır. Özgüven listesi 52 maddeden oluşmaktadır. Evet- Hayır şeklinde kodlanmaktadır. "Evet" cevabı (2), "Hayır" cevabı ise (1) puan olarak değerlendirilmiştir. Buna göre gözlem listesinden alınacak en yüksek puan 104 en düşük puan ise 52'dir. Ayrıca araştırmacının kendi gözlemlerine de yer verilmiştir.

Verilerin analizinde SPSS 13.0 paket programından faydalanılarak öğrencilerin yaratıcı drama etkinliklerinden önceki ve sonraki özgüven durumları tespit edilmiştir. Son test puanlarının normal dağılım göstermemesi nedeniyle Nonparametrik testlerden ilişkili ölçümler için Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi kullanılmıştır. Ortalamalar arası farkın önem kontrolünde 0,05 lik önem düzeyi benimsenmiştir. Ayrıca cinsiyet değişkenine göre özgüven puanları arasındaki farkın tespiti için bağımsız örneklemlerde t testi kullanılmıştır. Yine araştırmacı drama uygulamaları sırasındaki gözlemlerinden de faydalanmıştır.

Araştırma sonucunda ikinci sınıf öğrencilerinin yaratıcı drama etkinlikleri sonucunda özgüven gelişimlerinde son test lehine anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Ayrıca öğrencilerin özgüven gelişiminde cinsiyet değişkenine bağlı anlamlı farklılaşma tespit edilmemiştir. Gözlem verilerinin analizi sonucunda ise henüz somut işlemeler döneminde olan ilkokul ikinci sınıf öğrencilerinin yaparak yaşayarak öğrenmeyi sağlayan drama etkinlikleri sayesinde derslere, daha kolay ve istekle katıldıkları görülmüştür. Derslere bu istekle katılan öğrenciler aldıkları rollerle öğrenmeler, yaşantılar gerçekleştirmekte, kendilerini bir oyunla ifade ettikleri için daha güvenli, daha kendilerinden emin davranışlar sergilemektedirler. Drama derslerinden önce ve sonra öğrenci davranışları gözlemlenmiş ve drama çalışmalarının öğrencilerin özgüvenleri üzerinde olumlu etkileri olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Yaratıcı drama, özgüven, çocuk, cinsiyet, ilkokul.

ABSTRACT

MASTER THESIS

THE EFFECT OF CREATIVE DRAMA ACTIVITIES TO THE STUDENTS SELF – CONFIDENCE DEVELOPMENT

Nuran PAYLAN

2013, 92 pages

In this study, it is intended to examine the impact of the development of creative drama activity to self-confidence. For this purpose the qualitative and quantitative methods were used together to collect data in the research . Quantitative method as a single group pre-test-post test method and the observation method as qualitative method was used. This survey works inYakutiye, Erzurum in the 2012-2013 academic year in the elementary school second-grade students. The sample of the study is March 12, elementary education has created a second class of 22 students.

Ong watch list developed by Günalp (2007) was used as the data collection tool. Self confidence list consists of 52 articles. It is encoded in the form of Yes-No. The answer is "yes" is (2) points, the answer "no" is (1) point. According to this observation will be taken from the list of the highest points is 104 and the lowest score is 52. In addition, the researcher's own observations are also given.

Data analysis USING SPSS 13.0 packet program by making use of creative drama activities before and after the students self-confidence has been found in the States. Due to the recent test scores which doesn't show a normal distribution for the measurements associated with the Nonparametric tests, Wilcoxon Signed ranks Test was used. The difference between the averages of the importance in controlling the severity level of 0.05 is adopted. Also according to the confidence scores for the difference between the gender variable, independent samples t test was used. Still, the researcher's observations also benefited during the drama applications.

As a result of the second grade students' creative drama activities as a result of research, in self-reliance development, a significant difference has been seen in favour of post test. In addition, any meaningful differentiation depending on variable gender in the development the students ' self-confidence has not been detected. As a result of the observation data analysis, the second grade students of the elementary school are during yet concrete embroidery, has been participating in the request and easier providing drama activities providing by living doing learning through classes. Students participating in their roles with this request classes make true learnings, experiences,and a game for expressing themselves makes them to be in a safer, more confident behaviour. Student behavior was observed before and after the Drama classes and drama studies have been found to have positive effects on students self-confidence.

Keywords: creative drama, self-confidence, children, gender, primary school.

ÖNSÖZ

Yıllardır eğitim öğretim alanında yapılan birçok araştırma, inceleme göstermiştir ki en anlamlı ve kalıcı öğrenmeler yaparak ve yaşayarak yapılan öğrenmelerdir. Çocukların doğuştan var olan yeteneklerini geliştirip onları kendilerini tanıyan, geliştiren, gerçekleştiren bireyler olarak yetiştirmek, hem eğitimcilerin hem anne babaların en önemli isteklerinden ve amaçlarındandır. Eğitimde kullanılan ve kullanılacak olan yaratıcı drama çalışmaları sayesinde çocukların sahip oldukları birçok yetenek geliştirilirken, kazandırılmak istenen çok sayıda özellik ve beceri de çocuklara en önemli ve en vazgeçilmez uğraşları olan oyun yolu ile kazandırılabilmektedir. Bu becerilerin en önemlilerinden biri çocuğun gerek aile, gerek okul gerekse sosyal çevresinde sahip olması gereken özgüven duygusudur.

Özgüven, tüm insanlar için temel ve çok önemli bir duygusal gerekliliktir. Kendimize biçtiğimiz "öz değerimiz" oranında "özgüvenimiz" vardır. Yani özgüvenimiz bir anlamda kendimizi ne kadar değerli bulduğumuz, ne kadar değer verdiğimizin bir göstergesidir. Kendimizi belli bir ölçüde değerli bulmadığımız durumlarda temel gereksinimlerimizden biri olan güven duygumuz karşılanmadığı için sıkıntı yaşarız (Araptarlı, 2012). Böyle bir sıkıntı da bireyin sadece aile veya okul yaşamını değil hayatının tamamını olumsuz yönde etkileyebilecek bir güce sahiptir. Bu nedenle okullarda verilecek olan yaratıcı drama faaliyetleri ile öğrencilerin belli düzeyde olumlu özgüven geliştirmelerinin sağlanması oldukça önem kazanmaktadır.

Özgüvenli kişi yeteneklerinin farkındadır. Neyi yapabileceğini, neyi yapamayacağını bilir. Yani güçlü ve zayıf yanlarını bilir kendini tanır (Günalp, 2007). Özgüveni gelişmiş olan kişi yeteneklerini kullanır, yeni şeyler denemekten korkmaz, kaçınmaz. Özgüveni gelişmemiş olan kişi ise kendini tanımamaktadır, yeteneklerinin farkında değildir. Bu nedenle neyi yapıp neyi yapamayacağını bilemez. Bu korku ve başaramayacağım duygusu ile yeni şeyler denemekten kaçınır. İçine kapanık, depresyona, sıkıntıya, yalnızlığa yakın ve yatkın olarak hayatını sürdürür.

Bu çalışma ile ilkokul 2.sınıf öğrencilerine uygulatılacak yaratıcı drama etkinliklerinin özgüven duygularının gelişimine etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Hayatımızda bu kadar önemli olan özgüven duygusunun ne olduğu, nasıl oluşup geliştiğini anlatmaya çalışılan bu çalışmanın sınıf öğretmenlerine, eğitim programcılarına, öğrencilere, ailelere ve eğitime katkı sağlayacağına inanılmaktadır.

Araştırma sürecimin ilk gününden son gününe kadar yanımda bulunan, paha biçilmez emekleri ve sonsuz sabrıyla yüksek lisansım boyunca bana çok şey kazandıran değerli tez danışmanım Doç. Dr. A. Halim ULAŞ' a teşekkürü borç bilirim.

Desteğini hiçbir zaman esirgemeyen her daim yanımda olan eşim Kenan PAYLAN ve kızlarım Mehlika İclal PAYLAN ile Ahsen Zümra PAYLAN'a, teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca bu günlere gelmemi sağlayan çok değerli annem, babama, abim ve kız kardeşime sonsuz teşekkürleri sunarım.

Erzurum- 2013 **Nuran PAYLAN**

İÇİNDEKİLER

TEZ KABUL VE ONAY TUTANAĞI i
TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI ii
ÖZET iii
ÖNSÖZ v
TABLOLAR DİZİNİ ix
ŞEKİLLER DİZİNİ x
GRAFİKLER DİZİNİ xi
KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ xii

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ 1
1.1. Problem Cümlesi 3
1.2. Problem Durumu 3
1.3. Araştırmanın Amacı 4
1.4. Varsayımlar 4
1.5. Sınırlılıklar 4
1.6. Araştırmanın Önemi 4
1.7. Tanımlar 5

İKİNCİ BÖLÜM

2. KURAMSAL ÇERÇEVE İLE İLGİLİ BİLGİLER 6
2.1. Drama Nedir? 6
2.2. Drama Çeşitleri 8
2.2.1. Yaratıcı Drama 8
2.2.1.1. Eğitimde yaratıcı dramanın öğrencilere kazandırdıkları 11
2.2.2. Eğitici Drama 12
2.2.3. Psikodrama 12
2.2.4. Sosyodrama 13
2.3. Özgüven Nedir? 14
2.3.1. Özgüven Aile İlişkisi 21

2.3.1.1. Çocukta özgüven eksikliği olduğu nasıl anlaşılabilir? 29
2.3.2. Özgüven Okul İlişkisi 29
2.3.3. Çocukta Özgüven Gelişimi İle İlgili Yurt İçinde Ve Yurt Dışında Yapılmış Olan Bazı alışmalar……..……35

ÜÇÜNCÜBÖLÜM

3. YÖNTEM..... 39
3.1. Evren ve Örneklem 39
3.2. Araştırma Yöntemi..... 39
3.3. Veri Toplama Araçları: 40
3.3.1. Özgüven Gözlem Listesi 40
3.3.1.2. Özgüven gözlem listesinin güvenirliği 40
3.3.2. Veri Toplama İşlemi 41
3.4. Veri Analizi..... 41

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUM..... 43
4.1. Çalışmaya Katılan Öğrencilerin Yaratıcı Drama Etkinlikleri Öncesinde Özgüven Durumları Nasıldır?" Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular 43
4.2. Çalışmaya Katılan Öğrencilerin Yaratıcı Drama Etkinlikleri Öncesinde Özgüven Gelişimleri Cinsiyete Göre Farklılaşmakta Mıdır? Araştirma Sorusuna İlişkin Bulgular ……...44
4.3. Çalışmaya Katılan Öğrencilerin Yaratıcı Drama Etkinlikleri Sonrasında Özgüven Durumları Nasıldır? Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular..... 46
4.4. Çalışmaya Katılan Öğrencilerin Yaratıcı Drama Etkinlikleri Sonrasında Özgüven Gelişimleri Cinsiyete Göre Farklılaşmakta Mıdır? Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular 47
4.5. İlkokul İkinci Sınıfta Yapılan Yaratıcı Drama Etkinlikleri Öğrencilerin Özgüven Gelişimlerini Etkilemekte Midir?Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular 50

BEŞİNCİ BÖLÜM

5.TARTIŞMA VE SONUÇ.....54
5. Tartışma ve Sonuç.....54

KAYNAKÇA.....58
EKLER.....62
Ek 1: Özgüven Gözlem Listesi.....62
Ek 2: Drama Çalışmalarından Fotoğraflar.....65
EK 3: Drama Çalışmalarında Kullanılan Oyunlar.....70
ÖZGEÇMİŞ.....78

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 2.1. İç ve Dış Özgüveni İfade Eden Davranışlar Tablosu 16
Tablo 2.2. Okula Giden Çocuğun Özgüveninin Zayıf Olduğunu Gösteren Davranışlar Tablosu 34
Tablo 4.1. Çalışmaya Katılan Öğrencilerin Yaratıcı Drama Etkinlikleri Öncesinde Ölçülmüş Özgüven Puanları 43
Tablo 4.2. Çalışmaya Katılan Öğrencilerin Uygulama Öncesi Özgüven Puan Ortalamaları 44
Tablo 4.3. Çalışmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımı 44
Tablo 4.4. Çalışmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre Özgüven Puan Ortalamaları 45
Tablo 4.5. Çalışmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre Bağımsız Örneklemlerde t Testi Sonuçları 46
Tablo 4.6. Çalışmaya Katılan Öğrencilerin Yaratıcı Drama Etkinlikleri Sonrasında Ölçülmüş Özgüven Puanları 46
Tablo 4.7. Çalışmaya Katılan Öğrencilerin Uygulama Sonrası Özgüven Puan Ortalamaları 47
Tablo 4.8. Çalışmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre Uygulama Sonrası Özgüven Puan Ortalamaları 48
Tablo 4.9. Özgüven Gelişiminin Cinsiyete Göre U Testi Sonuçları 49
Tablo 4.10. Cinsiyet Değişkenine Göre U Testi Sonuçları 49
Tablo 4.11. Özgüven Gelişimi Öntest-Sontest Puanları İçin Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları 50
Tablo 4.12. Çalışmaya Katılan Öğrencilerin Deney Öncesi ve Sonrası Özgüven Gelişimi Puanlarının Wilcoxon İşaretli Testi Sonuçları 51

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 2.1. Güvensiz (Çekingen) insanın kısır döngüsü 20

GRAFİKLER DİZİNİ

Grafik 4.1 Çalışmaya Katılan Öğrencilerin Ön Test Puan Dağılımları 45
Grafik 4.2 Çalışmaya Katılan Öğrencilerin Son Test Puan Dağılımları 48

KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ

TDK :Türk Dil Kurumu

vd : ve diğerleri

akt : aktaran

çev : çeviri

v.s. : vesaire

t.y. : tarih yok

MEB : Milli Eğitim Bakanlığı

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

Çocukların eğitimindeki en önemli etkenlerden biri şüphesiz çocukların sahip oldukları veya olamadıkları özgüvendir. Öğretmenlerin, terapistlerin, klinik psikologların, danışmanların ve eğitim psikologlarının deneyimleri kadar araştırma sonuçları da, derslerini öğrenmede zorluk çeken çocukların sorunlu ailelerden geldiğini ve özgüven problemleri yaşadığını göstermektedir. Evdeki çatışmaları çözmek ve çocuklarının özgüven düzeyini geliştirmek anne babanın bir numaralı sorumluluğudur. Çünkü özgüven, çocukların yalnız eğitiminde değil, duygusal, sosyal ve cinsel gelişiminde de belirleyici rol oynar (Humphreys, 2002).

Ülkemizde ve dünyada yapılan birçok araştırma ve inceleme göstermektedir ki okula gelene kadar çocukların öz benlikleri, özgüvenleri önemli bir ölçüde zedelenmiş oluyor. Çocuklar bu zedelenmiş özgüven ile en güvendikleri yer olan aile yanından, tamamen yabancısı oldukları, yepyeni bir ortam olan okula geldiklerinde kendilerini koruma ve ifade etme yetilerinden yoksun olmaktadırlar. Bu durumda öğretmenin tutum ve davranışları çocuğun özgüveninin oluşması ve gelişmesi üzerinde oldukça etkili olmaktadır. Ancak özgüven sorunlarının ilk kaynağı çocuğun okula gelene kadar içinde bulunduğu aile ortamı yani anne babanın tutumlarıdır. Çocuk yanlış, sorunlu anne baba tutumları nedeniyle düşük bir özgüvene sahip olarak okula başlamışsa okulda da bu özgüven sorunu devam edecektir. Yetersiz bir özgüven ve sorunlu anne baba tutumları ile okula başlayan çocuk kendini derslerine vermekte zorlanacaktır. Bu çocuklar öğretmenleri tarafından da anlaşılmayıp eleştirilere, desteklenmemeye maruz kalınca zaten düşük olan özgüven düzeyi daha da kötüleşecektir.

Çocukta özgüven doğumla gelişmeye başlar, erken yaşlarda da kesinlik kazanır ve 9-10 yaşına kadar gelişmeye devam eder. Özgüven hayat boyu gelişmeye devam eden bir olgudur. Çocuklar ergenlikle beraber özgüvenlerini değerlendirmeye ve şekillendirmeye başlar. İlk yıllarda ailenin çocuğa verdiği mesajlar doğrultusunda

gelişen özgüven, çocuğun okula başlamasıyla ailenin yanı sıra öğretmen ve arkadaşları gibi diğer kaynaklardan beslenir (Özbey, 2004).

Günümüzde gerek okullarda öğretmenlerin, gerek aile veya arkadaş ortamında çocuklarını gözlemleyen anne babaların birçoğunun gözlemlediği ve sorun olarak algıladığı halde sebebini anlamlandıramadığı için çözmek için bir şey yapamadığı bir durum vardır. Bu da birçok çocuğun öğrenmeye veya yeni bir şey denemeye karşı olan ilgisizlikleridir. Bu konuda bilinmesi gereken gerçeklerden biri, bir çocuk yeni şeyler denemek istemiyorsa veya eğitim öğretim etkinliklerine katılmaktan çekiniyorsa bunun altında yatan nedenlerden en önemlisi çocuğun başarısız olma korkusudur. Çocuk başarısızlıktan kaynaklanacak olan mahcubiyeti yaşamaktansa görev ve sorumluluk almamayı daha koruyucu bir davranış olarak sergilemektedir. Bu da çocukta özgüven eksikliği olduğunu gösteren en önemli işaretlerden biridir. Anne babalar ve öğretmenler bu durumu bilerek davranış ve yönlendirmelerini bu doğrultuda şekillendirip çocuğun özgüvenini kazanması için gereken tedbirleri almalı ve bu sorunu çözmeye çalışmalıdırlar.

Çocuk yetiştirirken önce çocuğun karşılaştığı ilk ortam olan aile ortamında anne babanın, daha sonra çocuğun girdiği ilk büyük sosyal ortam olan okulda öğretmeninin dikkat etmesi gereken birçok önemli nokta vardır. Bunların en önemlilerinden biri çocuğun davranışlarına verilecek olan tepkinin türüdür. Çocuğun doğasında ailesi ve öğretmeni tarafından onaylanmak, takdir edilmek vardır. Çocuk yaptığı iyi, güzel, doğru bir davranıştan sonra takdir edilmek ister. Çocuğun yaptığı olumlu davranışlar takdir edildiği müddetçe kendini değerli, özgüvenli ve kendi kendini kontrol etmeyi bilen bir birey olarak yetişecektir. Çocuğun hataları sürekli su yüzünde tutulup bu konularda uyarılırsa çocuk artık çekingen, pasif davranışlar veya zorbalığa varan davranışlar sergileyecektir ki bu iki durumda çocukta özgüven sorunu olduğunu gösteren durumlardır. Çocuklar erken yaşlardan itibaren yaşlarına uygun sorumluluklar verilerek yetiştirilmelidirler. Sorumluluk sahibi olan çocuklar kendi yeteneklerini görerek varım, yapabilirim düşünceleri ile kendilerini gerçekleştirecek özgüven sahibi bireyler olarak yaşama atılacaklardır.

Özgüven hayatımızın her yönünü etkileyen ve sürekli değişen bir duygudur. Bireyin kendini gerçekleştirebilmesinin en önemli desteklerinden biri özgüvendir. Bu da

anne baba ve eğitimcilerin bu konu hakkında yeterli bilgiye sahip olup bu konuda doğru olan tutum ve davranışlar sergilemelerinin ne denli önemli olduğunu göstermektedir.

1.1. Problem Cümlesi

İlkokulda yapılan yaratıcı drama etkinliklerinin öğrencilerin özgüven gelişimine etkisi var mıdır?

1.2. Problem Durumu

Özgüven, bireyin kendisinden memnun olması, kendisi ve çevresiyle barışık yaşaması demektir. Özgüven kendimize yönelik iyi duygular geliştirmemiz sonucu kendimizi iyi hissetmemiz demektir. Başka bir deyişle kendimiz olmaktan memnun olmak ve bunun sonucu olarak kendimiz ve çevremizle barışık olarak kendimizi tanımak, kabullenmek ve geliştirebilmektir. Eğitimin amaçlarından biri de bireyin kendini tanıyarak geliştirmesini sağlamaktır. Bireyin kendini tanımasını sağlayabilmenin yollarından biri de yapılan çalışmalar incelendiğinde görülmüştür ki dramadır. Drama da gruptaki her çocuk etkinliklere aktif olarak katılır ve bu drama yaşantıları yolu ile doğrudan öğrenmeler gerçekleştirir. Böylece öğrenciler pasif alıcı konumlarından çıkıp aktif öğrenme yaşantısı içine girerek kendilerinin farkına varırlar. Bu sayede kendilerini gerçekleştirebilme ortamı bulurlar. Bu çalışmalar sayesinde her öğrenciler yapabilecekleri, başarabilecekleri en azından yapmaktan veya yapmayı denemekten zevk alabilecekleri uğraşlar, ilgiler ve alanlar belirlerler. Öğretmenlerinin ve ailelerinin desteği ve yönlendirmesi sonucunda öğrenciler kendi zekâ ve ilgi alanları doğrultusunda başarılar yakalayarak kendilerine güven duymaya başlayabilirler.

Bu araştırmada ilkokul ikinci sınıf öğrencilerine verilecek yaratıcı drama eğitiminin öğrencilerin özgüven gelişimine etkisi incelenmiştir.

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı Türkiye' de ilkokulda verilecek yaratıcı drama eğitiminin öğrencilerin özgüven gelişimine etkisini inceleyip tespit etmektir. Bu amaçla yanıt aranan sorular şunlardır:

1- Çalışmaya katılan öğrencilerin yaratıcı drama etkinlikleri öncesinde özgüven durumları nasıldır?

2- Çalışmaya katılan öğrencilerin yaratıcı drama etkinlikleri öncesinde özgüven gelişimleri cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?

3- Çalışmaya katılan öğrencilerin yaratıcı drama etkinlikleri sonrasında özgüven durumları nasıldır?

4- Çalışmaya katılan öğrencilerin yaratıcı drama etkinlikleri sonrasında özgüven gelişimi cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?

5- İlkokul ikinci sınıfta yapılan yaratıcı drama etkinlikleri öğrencilerin özgüven gelişimlerini etkilemekte midir?

1.4. Varsayımlar

Bu bölümde araştırma ile ilgili varsayımlara yer verilmiştir.

1. Örneklemin evreni temsil ettiği,

2.Özgüven Gözlem Listesi özgüven becerisini gerçeğe yakın bir şekilde ölçtüğü, varsayılmaktadır.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma;

1. Konu ile ilgili alan yazın taraması,

2. 2012-2013 eğitim öğretim yılı Erzurum merkezde bulunan ilkokullardan kolay ulaşılabilir örneklem yolu ile seçilen 12 Mart İlkokulu' dan alınan 22 kişilik 2. sınıf öğrencileri ile sınırlıdır.

1.6. Araştırmanın Önemi

Araştırmada yaratıcı drama etkinliklerinin 2012-2013 eğitim öğretim yılında yeni oluşturulan 4+4+4 eğitim sisteminin ilkokul kısmındaki 2. sınıf öğrencilerine uygulanması ve bu uygulama sonucunda yaratıcı drama etkinliklerinin 2. sınıf öğrencilerinin özgüven duygularının gelişiminde etkili olup olmadığı incelenerek

mevcut duruma katkıda bulunacağı düşünülmüştür. Bu amaçla çalışmanın eğitimcilere yol göstereceğine inanılmaktadır.

1.7. Tanımlar

Drama: Drama kelimesi sözlük anlamıyla, yaşamdaki olayları içten geldiği gibi doğaçlama olarak, anında canlandırmaktır. Bir karakterin, bir olayın, bir konunun, bir eylemin ya da duygunun canlandırılmasıdır (Arıkan, 2007).

Türkçede tam karşılığı bulunmayan drama, Yunanca, yapmak, etmek, eylemek anlamlarını taşıyan "dran" kelimesinden türetilmiştir. Tiyatro da ise drama; özetlenmiş, soyutlanmış anlamlarını almıştır (San, 1995: 57).

Yaratıcı Drama: Öğretmenin çeşitli temaları oyun haline getirmesidir. Oyunda çeşitli kurallar vardır bunlar önceden belirlenmiştir ve uyulmak zorundadır. Dramanın kuralları ise değişebilir, değiştirilebilir ve tartışmaya açıktır.

Etkinlik: Çocukların, kendi amaç ve gereksinimlerine uygun geldiği için isteyerek katıldıkları herhangi bir öğrenme durumudur (Türk Dil Kurumu).

Beceri: Bir kimsenin bedensel ya da düşünsel bir çaba göstererek bir işi kolaylık ve ustalıkla yapabilmesidir (TDKa).

Özgüven: Özgüven kişinin kendini kendi zihninde olumlu ve yeterli algılaması veya kendisi hakkında olumlu iç tasarımlara sahip olması olarak kabul edilir. Yani bir nevi iç barış olan özgüven, kişinin yeteneklerini, sınırlarını, kapasitesini bilmesi ve bu bilgiyi eyleme geçirebilme yetisi olarak da kabul edilir.

Özgüven, kendimize yönelik iyi duygular geliştirmemiz sonucu, kendimizi iyi hissetmemiz, kendimizi tanımamız demektir. Başka bir deyişle kendimiz olmaktan memnun olmak ve bunun sonucu olarak kendimiz ve çevremizle barışık olabilmektir.

Eğitim: 1. Yeni kuşakların, toplum yaşayışında yerlerini almak için hazırlanırken, gerekli bilgi, beceri ve anlayışlar elde etmelerine ve kişiliklerini geliştirmelerine yardım etme etkinliği. 2. Önceden saptanmış amaçlara göre insanların davranımlarında belli gelişmeler sağlamaya yarayan planlı etkiler dizgesi (TDKb).

İKİNCİ BÖLÜM

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın içeriğini oluşturan dramanın ne olduğu, çocukta özgüven duygusunun nasıl ve ne zaman oluştuğu, özgüven duygusunun gelişiminde anne babanın, okulun, öğretmenin, çevrenin etkisi konusunda kuramsal bilgiler ve konu ile ilgili Türkiye'de ve yurt dışında yapılmış olan çalışmaların özetlerine yer verilmiştir.

2. KURAMSAL ÇERÇEVE İLE İLGİLİ BİLGİLER

2.1. Drama Nedir?

Günümüz dünyasının sürekli değişmesi, gelişmesi, yenilenmesi karşısında yetiştirdiğimiz çocukların bu değişimle başa çıkabilmeleri, yaşadıkları toplumu bu değişime uydurabilmeleri için onlara verdiğimiz eğitiminde yenilikçi olması zorunludur. Bu eğitim sayesinde çocuklarımıza sadece bilgi öğretmek yerine onlardaki yaratıcılık, öz denetim, kendine güven, sorun çözebilme, sorumluluk alabilme gibi becerilerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Bunu sağlayabilmek içinde anlatmak, dinletmek gibi geleneksel yöntemler yerine çocukların sahip oldukları zekâ alanına göre verilecek olan yaparak yaşayarak uygulanan eğitim tekniklerinden yararlanılmalıdır.

Türk eğitim sisteminde de son zamanlarda yaparak yaşayarak öğrenmenin en bariz olarak kullanıldığı çalışmalardan biri olan drama etkinlikleri çokça kullanılmaya başlanılmış, adından sıkça bahsedilir olmuştur.

Günümüz eğitim sistemi, yapıcı, yaratıcı, yeniliklere açık, kendini doğru olarak ifade edebilen, bilgiyi analiz ve sentez yeteneğine sahip bireyler yetiştirmeyi hedeflemektedir. Bu eğitim sistemi içerisinde öğrenme öğretme etkinlikleri içerisinde önemli rol oynayan kavramlardan biride dramadır (Kandır, 2003) .

Drama lider ve katılımcıların atölye ortamında rol oynama, doğaçlama gibi tiyatro tekniklerini kullanarak bir olayı, bir anıyı, bir kavramı konu veya düşünceyi canlandırmaktır şeklinde ifade edilebilir (Akyol, 2003). Dramada temel amaçlardan biri

katılımcıların kendilerini diğer bireylerin yerine koyması, böylece kendini ve çevresindekileri daha iyi bir şekilde tanıması, anlaması ve ifade edebilmesidir (Akyol, 2003).

Eski Yunanlılarda "drama" doğrudan doğruya "yaşamak" (Heatcote, 1984) anlamında kullanılırdı. Oxford Sözlüğü'nde, drama sözcüğünün karşılığı olarak "bir sahne oyunu, dramatik sanat" yazarken, Redhouse Sözlüğü'nde, bunlara ek olarak "bir sahne oyununda olduğu gibi geçen hayat olayları" tanımı yer almaktadır (Gönen ve Dalkılıç, 2009:7). Türk Dil Kurumu, Türkçe Sözlüğü (2012)' nde sahnede oynanmak üzere konuşmalı olarak yazılmış karşıt oluşların çatışmasıyla gelişen oyun olarak tanımlanmaktadır.

Drama sözcüğü antik Yunan kökenli bir sözcük ise de günümüzde evrensel bir sözcüğe dönüşmüştür. Drama yaşanmış ve yaşanabilecek olayları tiyatro tekniklerinden yararlanarak canlandırmaktır. Yaşam içerisinde bir insan hüzünlenir, sevinir, güler, ağlar ama bu duyguları gerçekten yaşar. Tiyatroda ise bir oyuncu bu duyguların hepsini yaşıyormuş gibi yapar. Birey olma sürecinde de çocuklar birçok şeyi gibi yaparak öğrenirler (Yuva Yayınları, 2007). Dramanın yaptırıp, yaşatarak öğretme etkinliği de buradan gelmektedir. Drama kısaca bir olayı, bir duyguyu gibi yaparak anlamak, anlatmak, canlandırmaktır.

Drama bir öğrenme yöntemidir. Drama aracılığı ile olay, durum ve bunların arasındaki bağlantılar kolayca öğrenilir. Düş gücünün oldukça genişletilebileceği bir alandır (O'Neill ve Lambert, 1990). Deneysel öğrenme merkezli olan ve katılımcılarının eğitiminde doğaçlamayı kullanan drama çocukların oyun esnasında kendilerini daha iyi tanımalarını sağlayarak güçlerini keşfetmelerine imkân vermektedir.

Drama, içinde eylem olan bir ya da birden çok insanın birbirleriyle, doğayla ya da başka nesnelerle etkileşerek yaşadıkları içsel ve dışsal devinimler ve onların yaşam durumlarını geniş ölçüde içeren etkinliklerdir (Adıgüzel, 2012).

Yaratıcı drama diyaloglarla hareketlerin bütünleşmesidir. Drama tiyatro değildir. Dramada sahne, kostüm ezberlenecek metin, dinleyici ve seyirci yoktur (Arıkan, 2007).

Yaratıcı drama, tiyatro formlarından da yararlanan bir disiplindir. Yaratıcı dramanın özünde oyun kavramı bulunur ancak bir tiyatro ya da oyunculuk örneği sergilemek değildir (Tuluk, 2004).

Dramanın çıkış noktası çocukluğun olmazsa olmazı olan oyundur.

Görüldüğü gibi drama kavramı birçok şekilde tanımlanmıştır. Kısaca yukarıdaki tanımlara bakarak drama günlük yaşamımızda katıldığımız şeyleri ve "yapar gibi görünmek" fikrini içerir (Gebenliler, 2006). Tüm bu tanımlara bakacak olursak drama hayatımızın birçok anını ve alanını kapsayan bir olgudur.

2.2. Drama Çeşitleri

Yukarıda birkaç tanesine yer verilen ve alan yazında incelenen diğer drama tanımlarına bakıldığında dramanın 4 çeşidinin olduğu görülmüştür.

Bunlar;

1-Yaratıcı drama
2- Eğitici Drama
3- Sosyodrama
4- Psikodrama

2.2.1. Yaratıcı Drama

San, yaratıcı dramayı, "doğaçlama, rol oynama gibi tiyatro ya da drama tekniklerinden yararlanılarak, bir grup çalışması içinde, bireyin bir yaşantıyı, bir olayı, bir fikri, kimi zaman somut bir kavramı veya bir davranışı eski yaşamların gözden geçirilmesi yoluyla canlandırılması" şeklinde tanımlamıştır (San, 2002: 81).

Eğitime yeni bir bakış açısı getiren yaratıcı drama, kişiye özgür seçimler yapabilmesi ve bireysel kararlar alabilmesi için fırsatlar sunar. Bireye küçük yaşlardan itibaren bağımsız ve özgün düşünebilmenin yollarını öğretirken aynı zamanda onlara kendine özgü bireysel kararlar almada farklı çözüm yolları sunar (Cox, 2002).

Yaratıcı drama günlük hayatta karşılaştığımız sorunları okul konularına taşıdığı gibi, öğrencilere okul konularını da yaşama taşımada büyük fırsatlar sunar (Campbell, Campbell ve Dickinson 1999).

Bozdoğan (2003) ise, yaratıcı dramayı tiyatro ve drama etkinliklerinden yararlanarak bir grup çalışması içinde doğaçlamayı merkeze alarak gerçekleştirilen; müzik, dans, heykel, resim, edebiyat gibi etkinlikleri bünyesinde barındırması ve çağdaş insanın sahip olması gereken yaratıcılığı geliştirerek bireye estetik bir bakış açısı sağlaması ile tümel bir sanat eğitimi alanı olarak tanımlamıştır. Aynı zamanda, farklı yetenek ve zekâlara dönük etkinlikleri aynı anda bünyesinde barındırması ve daha çok duyuları hedef almasıyla da yaşantı yoluyla kalıcı öğrenmenin etkili bir yolu olduğunu belirtmiştir. Dolayısı ile yaratıcı drama kendini gerçekleştirme çabasında olan insana kendisini, çevresini, olayları ve kısaca hayatı çok yönlü ve gerçekçi olarak algılayarak, ihtiyaçlarını karşılama ve gizil güçlerini gerçekleştirilmesi yönünde büyük desteğiyle etkili bir sosyal gelişim ve öğretim yöntemidir.

Modern eğitimin ve yaratıcı dramanın çoğu hedeflerinin ortak olduğu belirtilmektedir. Bunlar içinde sosyal gelişme sağlama ve başkaları ile işbirliği içinde çalışma yeteneğini geliştirme, gelişmiş iletişim becerilerine sahip olma, benliği tanıma ve başkalarının kültürel geçmişini ve değerlerini anlama ve takdir etme olduğu ifade edilmektedir (McCaslin,2000:6).

Yaratıcı drama imgesel düşüncenin eyleme dönüştüğü bir süreçtir. Bu süreçte katılımcı, empati yoluyla kişileştirmeye başvurur. Bu kişileştirme dış dünya ile kurulan karşılıklı ilişki yoluyla anlamı oluşturur. Eğitimde bu dramatik eylem, doğaçlama, rol oynama ve çocuk oyunları olarak yer alır (Courtney, 1989).

Yaratıcı drama aslında hayali bir oyun şeklidir. Belirli bir konunun bir lider tarafından yapılandırılmış oyunlar aracılığı ile kolaylaştırılmasıyla gelişi güzel rol oynamalardan farklılaşır. Yaratıcı drama sonuç odaklı olmaktan çok süreç odaklıdır ve bir etkinliğin başarısı çıktının güzelliği ile değil çıktının içindeki fikirler, riskler ve ortaya çıkardığı yaratıcılıkla ölçülür (Kelner, 1993). Yani dramada önemli olan sürç ve sürece katılımdır.

Norman (1981) ise, yaratıcı dramayı çeşitli düşüncelerden, insan yaşamına ait durumlardan oluşan, çağrışımların, duyguların, deneyimlerin özgürleştiği bir ortamın sağlanması diye tanımlamaktadır.

Yaratıcı drama oyunlarında metin kullanılmaz, oyun esnasında yaratılanlar o anda ortaya çıkar bu da çocuğun yaratıcılığını ve kendine olan güvenini oldukça geliştiren bir uygulamadır.

Yaratıcı drama çalışmalarında ortaya çıkan ürün doğru yanlış diye değerlendirilmez. Çocuk yanlış yapma korkusu taşımamalıdır. Bunu da öğretmen gerçekleştirmeli, bu güveni öğrencilere hissettirmelidir (Arıkan, 2007). Yaratıcı drama öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor gelişimlerini desteklemekte ve bu alanlarda pozitif gelişim sağlamak amacıyla kullanılmaktadır.

Yaratıcı drama süreci dinamiktir. Lider gruba fikirlerini, kavramlarını, duygularını, dramatik canlandırma aracılığıyla ifade etmeleri ve iletişime geçirmeleri için rehberlik etmektedir. Yaratıcı dramada grup, keşfedilen içeriğe uygun olarak diyalogu ve hareketi doğaçlamakta, dramanın öğelerini kullanarak deneyime anlam ve biçim vermektedir. Yaratıcı dramanın temel hedefi, kişiliği geliştirebilmek ve katılımcının öğrenmesini kolaylaştırabilmek olup sahne için aktör yetiştirmek değildir. Yaratıcı drama, drama sanatını öğretmek, diğer alanlardaki öğrenimleri geliştirmek ve motivasyonu artırmak için kullanılabilir. Yaratıcı dramaya katılım, dil ve iletişim yeteneklerini, problem çözme becerilerini ve yaratıcılığı geliştirmektedir. Bununla birlikte, olumlu benlik kavramını, sosyal farkındalılığı, empatiyi artırabilmeyi, değer ve tutumları aydınlatabilmeyi ve tiyatro sanatını anlama potansiyelini artırmayı sağlayabilmektedir (Uşaklı, 2011).

Yaratıcı drama süreci drama öğretmeni veya eğitmeni eşliğinde ve yapılacak çalışmanın amacına, grubun yapısına göre gerçekleştirilir (Adıgüzel, 2010; Catterall, 1998). Drama sonucun değil sürecin, süreç esnasında gösterilen performans, girişimcilik ve kendine duyulan güvenin gelişiminin önem taşıdığı bir çalışma alanıdır.

Drama bir grup çalışması olması nedeniyle bulunduğu ortama göre duyarlı olmayı, birbirlerini kabul etmeyi, paylaşmayı öğretir. Böylece birey hem kendine hem de başkalarına güven duygusunu geliştirir. Çünkü sosyal ilişkilerde başarılı olmak yalnızca kendine güvenle elde edilmez. Diğerlerinin çalışmalarına karşı toleranslı davranmayı, saygı göstermeyi, planlı olmayı paylaşmayı da gerektirir. Öğrenci bu becerileri ya rolleri gerçekleştirirken ya da izleyici durumunda iken kazanır (Akbaba vd. 2003).

Çocuk yaşıtlarıyla oynadığı dramatik oyunlarda kendini değişik kişilerin yerine koymaktadır. Anne, baba, öğretmen gibi rolleri oynarken, bir bakıma kişiliğini daha iyi tanır ve kendini başkalarından ayıran özelliklerinin farkına varır (San ve Seyrek, 1993).

Hayal dünyasında geliştirdiği bir oyunu, her hangi bir metne bağlı olmadan, sahne ve dekor ihtiyacı hissetmeden bulunduğu mekânda hemen oynayabilen çocuk, ne kadar iyi bir rol yapma yeteneğine sahip olduğunu etrafına göstermektedir. Bu nedenle, günlük hayatında sıkça yaşadığı bu tür faaliyetleri sahnede gören çocuk, bir oyunu seyretmekten çok o oyunu oynamayı, oyunda paylaşımcı olmayı daha fazla tercih etmektedir (Osho, 2006). Buda çocukta girişimcilik ve kendine güven duygularını geliştirmektedir, daha kalıcı öğrenmeler edinmesini sağlamaktadır.

2.2.1.1. Eğitimde yaratıcı dramanın öğrencilere kazandırdıkları

Eğitimde drama öğrencilerin:

- Özgüven duygusunun gelişmesini,
- Bilişsel, dil, motor ve sosyal beceriler açısından gelişmesini,
- Kendini başkasının yerine koyarak (empati yaparak) çok yönlü düşünebilmesini,
- İşbirliği, dayanışma ve paylaşma duygusunun gelişmesini,
- Kendini ifade edebilmesini,
- Öğrendiği şeylerin kalıcılığını,
- Değişik yaşantıları tanımasını,
- Eğitim ve öğretimde aktif rol almasını,
- Rahatlamasını (oyun ve değişiklik ihtiyacını gidermesi ile),
- Sorumluluk duygusunun gelişmesini,
- Kendini ve vücudunu tanımasını, nerede ve nasıl kullanılabileceğini öğrenmesini,
- Yaratıcı olmasını,
- Estetik yönünün gelişmesini,
- Yaşamı çok yönlü algılamasını,
- İletişim becerilerinin gelişmesini,
- Problem çözme becerilerinin gelişmesini,

- Dil becerilerinin gelişmesini,
- İnsanları ve doğayı gözlemleme ve anlama yeteneğinin gelişmesini,
- Araştırma istek ve duygusunun gelişmesini,
- Farklı görüş açılarına sahip olmasını, eleştirmeyi, tartışmayı öğrenmesini sağlar.

Drama oyun yoluyla çocuğun doğasında zaten vardır. Çocuk gördüğü, duyduğu olayları ve kişileri canlandırmayı, taklit etmeyi sever. Burada önemli olan, çocuğa öğretilmek istenen şeyin önceden belirlenip planlanması bu plan doğrultusunda yapılacak drama etkinlikleri ile istenen kazanımlara ulaşılabilinmesidir. Çocuk aktif olarak konunun içine girdiğinde, kendi yöntemleri ile ayrıntıları araştıracak ve sonuca ulaşacaktır. Böylece çocuk, yaşadığı dünyayı gözlemleme, araştırma ve keşfetme şansına sahip olacaktır. Çocuğun, bir şeyi öğrenmesi, öğrendiği şeyi unutmayıp günlük yaşamına uyarlayabilmesi için bir nedene, yani bir gerekliliğe ihtiyaç vardır. İşte bu gereklilik eğitimde yaratıcı drama aracılığı ile yapılabilir.

2.2.2. Eğitici Drama

Eğitici drama dramanın eğitim amacıyla kullanılmasıdır. Yeni kavramların öğrenilmesi, yeni becerilerin kazandırılması amacıyla uygulanan drama türüdür. Oyun çocuğun en doğal öğrenme biçimi olduğundan eğitici drama çocukta bilgilerin kalıcı hale gelmesini, eğlendirerek ve yaşatarak başarır (Demiröz, 2012).

2.2.3. Psikodrama

Bireylerin yaşadıkları sorunları yeniden ele alıp sorgulama ve sahneleme biçimi olarak tanımlanabilir. Bireyler bir grup ortamı içinde, diğerleriyle etkileşim içinde girdikleri rollerle, dolayısıyla kendileriyle ilgili farkındalık kazanırlar. Psikodrama bireylere, dramatik canlandırmalar yoluyla, geçmiş ve güncel sorunlarını ve çatışmalarını ya da geleceğe dair beklenti, kaygı ve güçlüklerini ele alarak hazırlanma, başa çıkma becerilerini görme ve bunları deneme olanağını sağlar. Bu yönüyle psikodramanın terapötik etkisi yanı sıra, pedagojik etkinliğinden de söz edilebilir (Schützenberger, 1995).

Psikodrama genelde sorunlu çocuklarda ve sorunlu durumlarda kullanılan bir grup psikoterapisidir. Psikodramada amaç gerçekleri dramatik drama yöntemleri kullanarak bulmaya çalışmaktır (Arıkan, 2007). Psikodrama mutlaka uzman kişiler tarafından uygulanmalıdır aksi halde çocuklarda var olandan daha büyük sorunlar yaşanabilir.

2.2.4. Sosyodrama

Sosyodrama kullandığı teknikler açısından psikodrama ile benzer olsa da psikodramada; insanlar arası ilişkiler ve kişisel yaşamın öğretileri irdelenirken, sosyodrama da daha çok gruplar arası ilişkiler ve farklı kolektif öğretiler işlenmektedir.

Sosyodrama insan toplulukları arasında ki çeşitli ilişkileri ve değişik toplumsal konuları, öğretileri konu alan grup çalışma yöntemidir. Sözcük kökeni; Socius-dramadır. Psikodramanın aksine bireyin iç dünyası yerine büyük bir insan topluluğunu bazı durumlarda da bir kültüre ait insan topluluklarının bütününü derinlemesine inceler. Bu inceleme bazen var olan hazır bulunan grup katılanlarının toplumsal rolleri ilişkileri olabilir. Bazen de; kitle iletişim araçlarını kullanarak benzer yaklaşımlara, koşullara sahip toplulukları ilgilendiren psikolojik, sosyal konuları kapsar. Sosyodrama birbirini tanımayan insanlar arasında ortak psikoloji oluşturur. Duygu ve düşüncelerin rahatlıkla konuşulmasını ve bireyin kendi ruhsal ve sosyal bütünlüğüne ilişkin paylaşımlarında rahat olmasını sağlaması bakımından uygun tekniklere sahiptir. Bireyle ilgili bilgi paylaşımını etkilediği kadar farklı bakış açılarını ortaya çıkarması bakımından da açıklığı sağlayabilen bir yöntemdir. Sosyodrama kuramsal olarak J.L. Moreno'nun rol kavramına temellendirilmiştir. Özetle her insanın içinde taşıdığı özel bir dünyası ve kişisel rolleri vardır. Bununla birlikte ortak özelliklere sahip, kolektif öğeleri barındıran rollerin olduğu bir evrene de sahiptir. Moreno, rahatsızlıkların sadece insanın doğuştan beri var olan kişilik yapıları ve özelliklerinden kaynaklı olmadığını daha çok, kollektif özelliklerinin etkisinden kaynaklı olduğunu açıklamıştır. Bir sosyodrama çalışması sırasında ortaya çıkan psikolojik yoğunluk, duygusal deşarj, boşalma "kolektif arınma" olarak adlandırılır. Sosyodramanın konuları her zaman guruba yöneliktir. İşlenmekte olan konu hakkında durumun araştırılması, nedenlerinin ortaya konulması anlamlıdır. İşlenen de her zaman güncel bir sorun değildir. Sosyodramada konu işlenirken bir rolün

değişik nedenlerinin ortaya konması gerek sahnedekiler için gerekse izleyenler için farklı bakış açıları edinmeleri ve kendilerini olumlu yönde geliştirmeleri açısından da yarar sağlayıcıdır. (Yoldaş, 2011).

Eğitimcilerin amacı öğrencileri hayata hazırlamaktır. Bunu yapmak demek öğrencilere Türkçe, matematik, sosyal bilimler, fen bilimleri konularını, sorularını, çözümlerini ezberletmek demek değildir. Bunu sağlamanın yolu çocukta var olan yetenek ve yeterliliği bulup bunu çocuğa fark ettirmektir. Eğitimde drama çalışmalarının amacı çocuğu hayatta karşılaşabileceği yaşantılarla okul ortamında karşılaştırmak ve bu yaşantılar karşısında çözüm üretebileceği tepkileri sunmasını, yaşamasını, göstermesini sağlamaktır.

2.3. Özgüven Nedir?

Özgüven bir değerlendirme, bir his, çocuğun kendisiyle ilgili temel duygu ve düşünceleridir.

Özgüven; kişinin kendi değeri hakkındaki subjektif değerlendirmesi; kişinin kendi özelliklerini ne ölçüde olumlu ya da olumsuz olduğu hakkındaki yorumuna denir. Özgüven kendimiz ile ilgili pozitif duygular geliştirmemiz sonucu ortaya çıkan harekete geçme gücü şeklinde de düşünülebilir (Kılıç, 2013).

Özgüven kişinin kendini değerlendirmesi ve kendisinden memnun olup olmaması sonucu oluşan öznel bir olgudur. Olumlu veya olumsuz olabilir (Yüksek – düşük özgüven), statik değildir. Koşullara, konuma, gelişmelere, yaşantılara, tepkilere göre değişir. Kişinin yüksek veya düşük özgüvenli oluşu, kişinin davranış ve hislerini farklı yönlerde etkiler (Soner, 1995:24).

Coopersmith (1967)' e göre özgüven, kimlik değerlendirmesini, savunma mekanizmasını ve bu olguların değişik görünümlerini içeren karmaşık bir kavramdır. Özgüven kişinin tavır ve davranışlarını belirleyen, kendi hakkındaki değerlendirmeleridir. Coopersmith bu çalışmaları iki grupta toplamıştır:

a) Kişinin kendini algılaması ve kendini tanımlaması olan öznel tutum,

b) Kişinin özgüvenini dışa yansıtan davranışsal tutum.

Kendini değerli, saygın hisseden yüksek özgüven ve kendini değersiz hisseden fakat bunu kabul edemediği için savunma yöntemlerine başvuran savunmacı özgüven Coopersmith'in irdelediği konulardır. Özgüvenin oluşumunu etkileyen dört etken vardır. Kişinin yaşamındaki önemli insanlar tarafından saygı ile kabul edilmesi ve ilgi görmesi bu etkenlerin en önemlisidir. Kişi kendisini başkalarının değerlendirdiği ölçüde değerlendirir. Diğer etkenler başarı, değer yargıları, beklentiler ve savunmalardır.

Coopersmith yaptığı araştırmalar sonucunda:

1. Çocuğun anne babası tarafından kabul edilmesinin,
2. Kendisine tutarlı ve iyi tanımlanmış özgürlük sınırlarının uygulanmasının,
3. Çocuğa inisiyatif kullanma olanağının sağlanmasının,

çocuğun yüksek özgüvenli yetişmesinin üç temel koşulu olduğunu saptamıştır. (Kurtuldu, 2007).

20. yüzyılın başlarında benlik teorisini geliştiren W. James (1842 – 1910), Benliğin önemini analiz etmiş, kendimizin değerleri ve gayelerinin önemli bir rolü olduğunu ortaya koyduktan sonra, özgüvenin oluşumundaki etkenleri ve insan davranışlarının anlaşılabilmesinde özgüven kavramının önemini vurgulamıştır. James, özgüven olgusunu bir hedefe ulaşmadaki başarı miktarının varılmak istenen hedefe oranı olarak tanımlamıştır. Bu denklem kişinin hedeflediği başarıya ulaşma oranının yüksek veya düşük özgüveni oluşturacağını belirtir.

Özgüveni yüksek olan bireyler genelde, kendilerine güvenen, başarma isteği olan, iyimser, zorluklardan yılmayan, yeni düşüncelere ve deneyimlere açık, araştırmacı, insan ilişkilerinde rahat ve sevecen, sorumluluk yüklenen ve katılımcı kişilik özelliklerine sahiptirler. Kendilerini saygı ve kabul edilmeye değer, yararlı, önemli kişiler olarak algılama eğilimindedirler (Mağden ve Aksoy, 1993: 136).

Göknar (2007:9)' a göre özgüven; "kişinin bedeni ve davranışlarıyla kendi dünyası üzerinde denetim ve egemenlik kurduğunu bilmesidir". Göknar, bu egemenlik ruhunun varlığı ya da yokluğunun, kişinin dış dünyayla olan ilişkisinde belirleyici rol oynayan en önemli etkenlerden biri olduğunu belirtmiştir. Bunda kişinin içsel, kendine yönelik algılamalarının esas olduğunu, bu algılamaların bilinçli ya da bilinçsiz olarak kişinin davranışlarına yansıdığını ve yaşamın her sahnesinde olumlu ya da olumsuz olarak kendini gösterdiğini ifade etmiştir.

Lidenfield (1997), iç özgüven ve dış özgüven olmak üzere iki değişik özgüven olduğunu ifade etmiştir. İç özgüven kendimizden memnun ve kendimizle barışık olduğumuza dair inancımız ve bu konudaki hissettiklerimiz; dış özgüven ise dışarıya kendimizden emin olduğumuz şeklinde verdiğimiz görüntü ve davranışlardır. İç özgüveni ve dış özgüveni sağlam olan kişiler, aşağıdaki tabloda gösterilen özellikleri sergilemişlerdir (Akt. Özbey, 2004).

Tablo 2.1.

İç ve Dış Özgüveni İfade Eden Davranışlar Tablosu

Özgüven	
İç Özgüven	**Dış Özgüven**
Kendini sevme	**İletişim becerileri**
Kendini tanıma	**Kendini iyi ifade edebilme**
Kendine açık hedefler koyma	**Kendini ortaya koyabilme**
Pozitif düşünme	**Duygularını kontrol edebilme**

Özgüvene sahip ve özgüveni yüksek çocuklar sağlıklı, doğru davranışlar sergileyebilirler. Kendine güveni olmayan çocuklardan ise bu tarz davranışlar beklemek ve görmek oldukça güçtür.

Özgüven doğuştan sahip olunan bir yeterlik, bir beceri değildir. Yaşantılar sonucunda kazanılır, geliştirilir veya kazanılamaz ve geliştirilemez. Özgüveni yeterli düzeyde gelişmemiş olan kişiler kendilerine verilen bir görevi yerine getiremeyeceklerine inanırlar. Bu sebeple, başarısızlık sonrası oluşacak doğal mahcubiyet duygusunu yaşamamak için bu çeşit riskli durumlardan sürekli uzak dururlar. Böyle bir durumda, halledilmesi gereken sorun özgüven eksikliğinin üstesinden nasıl gelineceğidir. Özgüveni yüksek olan bir birey kendi yeteneklerine güvenir, hayatını kendi istekleri doğrultusunda kontrol edebileceğine ve gerçekçi hedefler belirleyebildiği müddetçe bu hedeflere ulaşabilmesinin mümkün olduğuna

inanır. Dolayısı ile başarısız olabilirim kaygısı yüzünden hayatta sürekli çekingen bir tavır takınmak yerine atılgan, mutlu davranışlar sergiler.

Özgüven; hayatımız da yaşam tarzımızla, yaşadığımız olaylar, insanlar ve durumlar neticesinde oluşur ve gelişir. Çocukluk çağındaki yaşantılar ve deneyimler temel özgüven duygusunun oluşmasında son derece önemlidir. Bu dönemde kazanılan başarılara veya yaşanan başarısızlıklara çevredeki bireyler veya gruplar tarafından verilen tepkiler temel özgüven duygusunun gelişmesinde oldukça önemlidir. Çocuklar yaşamlarının ilk yıllarında yeterince sevilir, onaylanır bir birey olarak görülür ve desteklenirlerse güven duygusunun temeli atılır.

Benlik, bir yapı bir oluşumdur. Yani benlik, doğumdan itibaren sayısız olay ve yaşantı çerçevesinde oluşmaktadır (Baymur, 1994). Benlik saygısı ise bireyin kendini değerlendirmesi sonunda, ulaştığı benlik kavramını onaylamasından doğan kabul durumudur (Yavuzer, 2000). Benlik kavramı benliğin bilişsel yanı, benlik saygısı ise benliğin duygusal boyutu olarak tanımlanmaktadır (Adams, 1995; Kulaksızoğlu, 2001). Özgüvene sahip kişiler kendi huzurlu dünyaları içinde daha yaratıcı, üretken ve verimlidirler. Benliklerini daha iyi tanıdıklarından neye güçlerinin yetip yetmeyeceğinin bilincinde oldukları için hedeflerini ona göre belirler ve mücadelelerini sürdürmede başarılı olurlar (Göknar, 2007). Bir birey kendini olumlu sıfatlarla donanmış olarak algılıyorsa benlik saygısı yüksek; olumsuz ve çelişkili algılamaları varsa benlik saygısı düşük olmaktadır (Avşaroğlu ve Üre, 2007). Benlik saygısı düşük olan bir kişi ise hayatını sürdürürken kendi istek ve fikirlerine değil başkalarının düşüncelerine göre kararlar alır. Benlik değeri düşük olan kişilerin kendilerine yetme konusunda sıkıntı ve sorunlar yaşadıkları söylenebilir (Parmaksız ve Avşaroğlu, 2012).

İnsanlar doğuştan belirli bazı yeteneklere ve farklı zekâ düzeylerine sahiptirler. Ancak insan hiçbir zaman özgüvene sahip ya da özgüvenden yoksun bir birey olarak dünyaya gelmez. Özgüven düzeyi tamamen yaşamla ilişkili bir durumdur (Göknar, 2007). Sağlıklı özgüven geliştirebilmiş bir birey ile özgüveni düşük bir bireyin yaşamış oldukları çocukluk deneyimleri arasında da farklar gözlenmiştir.

Fakat şu da bilinmelidir ki özgüven duygusu çabuk zedelenebilen bir duygudur. Birey ilk çocukluk yıllarında olumlu yaşantılar yaşamış olsa dahi daha sonraki yıllarda

karşılaşacağı uygun olmayan deneyimleri sonucu özgüven sorunları ortaya çıkabilmektedir (Hambly, 2001).

Sağlıklı bir özgüven geliştirmiş kişiler **b**aşarılarından dolayı takdir edilmiş, övgüde bulunulmuş, iletişim kurulmuş ve aktif bir şekilde sorunlarıyla ilgilenilmiş, saygıyla konuşulmuş, kişiliğine değer verilmiş, sevgiyle sarılmış, ilgi görmüş, katıldığı spor faaliyetlerinde ya da okulda başarılı olmuş, güvenilir arkadaşlara sahip olmuştur. Genel olarak düşük özgüvene sahip olan insanlar, dış dünyadan gelen **o**lumsuz eleştirilere maruz kalmış, azarlanmış, dayak yemiş, aşağılanmış, horlanmış, küçük görülmüş, her zaman mükemmel olması beklenmiştir (Tuyan ve Beceren, 2004).

Özgüven, psikolojik olarak var olabilmenin esasını oluşturur. Benlik bilinci ise insanı hayvanlardan ayıran en önemli özelliklerden biridir. Diğer bir deyişle, kişi kim olduğunu tanımlama ve söz konusu kimliğini beğenip beğenmediğine karar verme yeteneğine sahiptir. Özgüven sorunu kişinin bu yargılama yeteneğini kapsar (Mckay ve Fannıng, 1998).

Ruh sağlığı yerinde insan özgüven sahibidir. Özgüvenin iki temel boyutu vardır: "sevilebilir olma duygusu" ve "yeterli olma duygusu" (Humphreys, 2002). Ruh sağlığı yerinde insan kendisini de başkalarını da sevmesi gerektiğini bilir. Ruh sağlığı yerinde insan kendi kendine yetmesi gerektiğini bilir. Bunun içinde; ruh sağlığı yerinde insan, sınırlarını belirler. Neyi, ne zaman, nasıl ve niçin yapacağının farkındadır. Sevilmeye değer özellikleri olduğu gibi, başkaları tarafından onaylanmayan özelliklere sahip olabileceğini de bilir. Eğer başkaları tarafından onaylanmayan özelliklerini, olumsuz özellikleri olarak görüyorsa, bunları olumluya dönüştürmeye çalışır. Başkaları tarafından onaylanmayan ama bireyin olumlu olarak algıladığı özellikleri varsa; kendini değiştirmek zorunda hissetmez hatta bu özelliklerini de korumak ve geliştirmek için özen gösterir. Çünkü, yaşam başkalarının vaziyet alışlarına göre biçimlendirilmeyecek kadar özel ve değerlidir. Bu özellikler başkasına zarar vermeyen, iyiyi temsil eden nitelikler ise; birey bunlardan dolayı, başkaları onaylamıyorsa bile mutsuz olmaz. (Humphreys, 2002).

Örneğin, herkesin işini çözmek için yaygın olarak kabul görmüş "torpil" arayışına girdiği bir dönemde; torpil yapmayı da, torpil aramayı da reddeden bir bireyin davranışı; yakın çevresinden başlayarak, onaylanmayabilir, hatta şöyle bile denilebilir:

“Memleketi sen mi kurtaracaksın?” Özgüven sahibi birey, herkes onaylamasa bile iyi bir niteliğe sahip olduğunu bilir ve şöyle cevap verebilir: “İnandığım ilkelere göre yaşamaya çalışıyorum. Eğer bir “kurtarma” eyleminden bahsedilecek ise, o da birey olarak sadece kendimi kurtarabildiğimdir. Hiç kimseyi değiştirmeye ya da kurtarmaya çalışmıyorum ve benim gibi davranmayan başkalarını da değersiz görmüyorum. Ama insan isterse yüreği ve aklı ile iyiyi bulabilir, yeter ki arasın.” Özgüven sahibi insan kendine olduğu gibi başkalarına da güvenir. Kendi yeterlilik ve yetersizliklerini bildiği gibi, başkalarının da yeterlilik ve yetersizliklerini betimleyebilir **(**Yapıcı ve Yapıcı, 2004**).**

Kişinin kendini algılayışıyla ilgili bir kavram olan öz saygı, kişinin güçlü ve zayıf yönleriyle kendini olduğu gibi kabul etmek ve kendini değerli görmesi demektir. Hem insanın kendisini özgün bir birey olarak değerli, hem de karşılaştığı sorunlarla başa çıkabilecek kadar yeterli hissedebilmesi olan özsaygı; kendini büyük ölçüde itibarlı bir konuma getirmektir. Yani kişinin güçlü ve zayıf yönleriyle kendinin farkında olması ve var olan yönleriyle kendini değerli görmesi özsaygı ile ilgili iki ana unsurdur. Değerlilik ve yeterlilik duygusu, özsaygının temelini oluşturur. Kişi bu duygulardan birini bile yeteri kadar hissedemediğinde yaşamdan aldığı doyum azalır ve kendini sevemez. Çünkü kişinin yeterlilik duygusu gelişmemişse sorunlar karşısında da yetersiz kalır; değerlilik duygusu gelişmemişse, özgün bir birey gibi hissedemez, kendine layık olduğu değeri veremez. Ancak değerlilik ve yeterlilik duygusundan her ikisi de yeterince gelişmemişse hayat o kişi için tam bir kâbus olabilir. Bu durumda kişi kendisini başkalarıyla kıyaslar ve onlar gibi olamadığı, onlar gibi yapamadığı için kendini sürekli değersiz ve yetersiz hisseder. Öz saygıda kişinin kendi hakkındaki değerlendirmeleri söz konusudur.

Özgüven kişinin kendini kendi zihninde olumlu ve yeterli algılaması veya kendisi hakkında olumlu iç tasarımlara sahip olması olarak kabul edilir. Yani bir nevi iç barış olan özgüven, kişinin yeteneklerini, sınırlarını, kapasitesini bilmesi ve bu bilgiyi eyleme geçirebilme yetisi olarak da kabul edilir. Özgüven kolay gelişmez. Kişinin yaşadığı deneyimler ve bu deneyimler sonunda kazandığı yetiler, beceriler özgüveni pekiştirir veya zayıflatır. Kişi yetilerini bir yetenek ve beceri haline getirebildiği, bilebildiği ve yaptığı işin üzerinde kontrol sağladığı ölçüde kendine güvenecektir veya güvenemeyecektir. Oysa ki özsaygı kişinin kendisiyle kurduğu iç iletişimin

yansımasıdır. Bu iç iletişim olumlu, dinamik ise özsaygı da aynı paralelde olacaktır. Çünkü özsaygı kendini kabule bağlıdır, kendini ve sınırlarını kabul etmektir, kişinin kendisini nasıl gördüğüyle ilintilidir. Özsaygı, insanın kendisine olduğu kadar, başkalarına ve yaşadığı hayata saygı duymasını gerekli kıldığı için, geliştirilmeye ve yükseltilmeye gereksinim duyar. Kişi kendine verdiği değeri artırır, bilgisini çoğaltır, kaynaklarını kullanmayı öğrenir ve hayatı dost ve anlamlı olarak algılamaya başlarsa özsaygı da aynı ölçüde artma gösterecektir. Özsaygı koşulsuz olduğu sürece kişinin özgüveni yüksektir. Bir kişi kendini tanıdığı oranda mutlu olabilmektedir.

Özgüven için özsaygı, olmazsa olmaz koşullardan birisidir. Özsaygı, özgüveni doğurur. Ancak aşırı özgüvene sahip olan kişiler egolarını şişirerek, gerçeklikten, doğallıktan uzaklaşarak önemli ölçüde kişilik ve davranış sorunları yaşayabilirler. Zaman zaman kişinin anlamadığı, kontrol edemediği, bilmediği durumlarda çekinik kalması, kendine güvenememesi normaldir; buradaki kendine güvenmeyiş olumsuz değil, olumlu bir durumdur. Bu durumda özgüveni olan kişi kendini yetersiz hissedebilir; ama aşağılık kompleksine kapılmaz. Aşağılık kompleksi özsaygısı ve özgüveni az veya eksik olan kişilerin yaşadığı ruhsal bir durumdur (Keçe, 2012).

Hayal kırıklıkları özgüvenin zedelenmesinde oldukça etkilidir. Hayal kırıklıkları çevredeki insanların anlayış ve sevgileri sayesinde azaltılabilir. Hayal kırıklıkları takdir görme gayretlerini ve özgüveni sarsar. Buna karşılık sevgi, takdir ve beğeni ise özgüveni güçlendirir (Lauster, 2005).

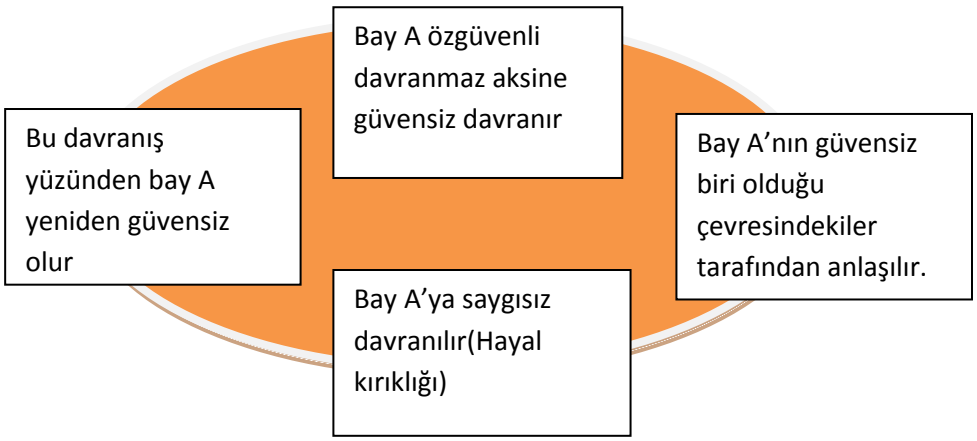

Şekil 2.1. Güvensiz (Çekingen) insanın kısır döngüsü (Lauster, 2005).

2.3.1. Özgüven Aile İlişkisi

Aile toplumun en küçük ve en temel birimidir. Çocuğun geliştiği, çeşitli davranışları öğrendiği, başka insanlarla ilk sosyal ilişkileri görüp geliştirdiği ilk ortam ailedir. Bu nedenlerden dolayı çocuk ailesinden birçok şey bekler ve alır.

Aile toplumun yapı taşıdır. Bir çocuk dünyaya geldiğinde karşılaştığı ilk sosyal ortam ailedir. Yani çocuğun geleceğe hazırlandığı ilk ortam aile ortamıdır.

Ailede anne babanın problemleri çözme şekli, iletişim kurma biçimleri ve birbirlerini sevme şekilleri, çocukların dünyadaki insanların birbirleriyle nasıl geçindikleri konusundaki ilk gözlemleridir. Çocuklar etraflarında yaşanan her şeyi görür ve hissederler. Ebeveynlerinin yaptıkları her şeyi bir sünger gibi içlerine çekerler. Karşılıklı sevgi ve saygıyla bir ekip olarak hareket eden ebeveynler, çocuklarına içlerinde büyüyecekleri güvenilir bir ortam sağlamış olurlar (Ellison ve Barnet, 2010).

Çocukluk yıllarında özgüvenin en önemli belirleyicilerinden biri aile bireylerinin bir biriyle etkileşimidir. Özgüven gelişimini etkileyen diğer bir unsur ise anne babanın kendi özgüven düzeyleridir (Eldeleklioğlu, 2004) Yani yüksek özgüvene sahip anne babaların çocukları da yüksek özgüvene sahip, düşük özgüvene sahip anne babaların çocukları da düşük özgüvene sahip olarak yetişmektedir. Çocuk yetiştirmede karşılaşılan ebeveyn tutumları şu şekilde gruplanabilir:

1) Baskıcı-Otoriter Tutum:

Baskıcı ve itaat odaklı bu tür ebeveyn tutumunda, ana-babanın, kısıtlayıcı ve cezalandırıcı bir yol izlediği, çocuklarını kendi kurallarına uymaları ve saygılı olmaları konusunda uyardıkları görülür. Bu tutum, yetersiz sosyal gelişimin nedenidir. Böyle bir ortamda tartışmaya yer yoktur. Çocuğun istek ve gereksinimlerini dikkate alınmaz (Yavuzer, 2003, Ekşi, 1990).

Sıkı eğitim uygulayan ana baba, çocuğu kendi tasarladığı bir kalıba göre yoğurmak amacını güder. Çocuk sürekli bir denetim altındadır. En küçük yanılgıları ve yaramazlıkları gözden kaçmaz. Bu çocukların çalışması, oynaması, yatması, kalkması saatli ve düzenli olmalıdır. Ana babanın sözünden çıkmamalı, tartışmamalı ve hiç karşı gelmemelidir. Annenin aldığı giyilmeli ve onun seçtiği arkadaşlarla oynanmalıdır. Çocuk, ana babasının eleştirisinden çekinir ve attığı her adımda yanlış yapma korkusu

içine düşer. Duygularına ve isteklerine önem verilmediğini görerek bunları içinde tutmaya çalışır. Çocukla ana babanın ilişkisi gergindir (Yörükoğlu, 1998).

2) Aşırı Koruyucu Tutum:

Anne babanın çocuğu aşırı koruması, çocuğa gerektiğinden fazla kontrol ve özen göstermesi anlamına gelir. Bunun sonucu çocuk diğer kimselere aşırı bağımlı, kendine güveni olmayan, duygusal kırıklıkları olan bir kişi olabilir. Çünkü anne kendini çocuğunun hayatında çok fazla var etmektedir. Çocuğun özerk düşünme, gelişme, hata yapma, hatalarından öğrenme, sorumluluk alma gibi geliştirici birebir yaşam fırsatlarına engel olmaktadır (Yavuzer, 1995).

Çocuk toplum içinde tek başına bir iş yapabilecek cesarete ulaşmadığı için, sürekli olarak anne ve babanın yardımını ister. Bu da çocuğun kişilik yapısını, olgunlaşma ve yeterlilik sürecini engeller ve zedeler (Ertuğrul, 2005).

3) İlgisiz Kayıtsız Tutum:

İlgisiz ve kayıtsız tutum, ana babanın, çocuğu yalnız bırakma, görmezlikten gelme şeklinde dışlaması anlamına gelir. Duygusal istismara yol açan böyle bir ortamda ana-baba-çocuk üçgeni arasında iletişim kopukluğu gözlenir. Ana-babanın ilgisizliği ile çocuğun öğretmenine, arkadaşlarına ve yakın çevresindeki eşyalara verdiği zarar ve suçluluk davranışı arasında yakın bir ilişki bulunmuştur (Yavuzer, 1995).

İlgisiz aile tutumunda çocuğun sorumluluklarından kaçınma vardır, bu anne babalar çocuk bakımı için gerekli olgunluğa sahip değildirler. Çocuk bu tür ailelerde ilgisiz, sevgisiz ve kontrolsüz bir ortamda yetiştiği için bencil ve şımarık olur. Bu davranışları da çevresinde istenmeyen, sevilmeyen bir çocuk olmasına sebep olur.

4) Demokratik Tutum:

Kağıtçıbaşı (2000) ve (Yavuzer, 2003), bu tür ebeveyn yaklaşımında, ana-babanın çocuklarını desteklediğini ama bunun yanında sınırlarını koymasını da ihmal etmediğini ve onların hareketlerini kontrol ettiğini vurgular.

Demokratik tutum içinde çocuğun söz hakkı vardır. Duygu ve görüşlerine saygı duyulur. Sevgi ve teşvik görür. Yetişkinler tarafından dinlenir. Böyle bir ortamda çocuk girişim yeteneğine sahip olur. Özgüvenini kazanır ve kendi kendine karar verip sorumluluk taşımasını öğrenir (Yavuzer, 1995).

Demokratik aile ortamlarında hoşgörü vardır, ancak bu hoş görünün dozu iyi ayarlanmalıdır. Hoş görü adına her yapılanı hoş görmek ve aşırı serbest bir tutum sergilemek oldukça yanlıştır ve çocuğun davranışlarını kontrol etmesini güçleştirir.

Aileler çocuklarında görmek istedikleri özellikleri çocuğa adeta empoze ederler. Oysa, çocuğun genetik yapısı, kişilik imkanları, kısacası öz potansiyeli, ailenin isteklerine çok da uygun olmayabilir. Ailesinin isteklerini yerine getiremeyen çocuk bunun üzerine bir eleştiriye, aşağılanmaya maruz kalırsa, içine kapanmaya, konuşmamaya, kendisini çevresinden soyutlamaya başlar, hatta depresyona kadar gidebilir. Çocuk bir hata yapınca onun kişiliğini eleştirmek çok büyük bir hata ve özgüven yıkıcı bir davranış olur (Döğüşgen, 2010).

Otoriter disiplinden yana olan sistemler, evde yapılmaması gerekenleri vurgulamak eğilimindedirler. Bu yöntem, yapılması gerekenleri açıklamadığı için, çocuğun kendini kontrol etmeyi, evin içinde ve dışında sorumluluklarını yerine getirmeyi öğrenmesine yardımcı olmaz. Daha da kötüsü, baskıyla ve katı uygulamalarla kontrol altında tutmak, ya utangaç ve güvensiz ya da aşırı arsız ve güvensiz çocuklar yaratır. Bu çocukların ergenlik çağında fırtınalar yaşayacağı kesindir. Öteki uçta da, hiçbir standardın söz konusu olmadığı, her şeyin serbest olduğu aileler vardır. Bu düzeyde bir disiplin eksikliği, oto kontrolü hiç öğrenmeyen çocuklar yaratır (Humphreys, 2002).

Özgüvenin en önemli belirleyicisi aile bireylerinin birbirleriyle etkileşimidir. Anne baba eş olarak birbirleri ile ilişkilerini oldukça iyi sürdürseler bile, özgüven sorunları olabilir. Bu sorunlar ebeveyn olarak başarılarını önemli bir biçimde etkiler. Pek çok anne baba çocuklarının hayatını yaşar ve bu yüzden, hem kendisinin hem de çocuklarının özgüveninin gelişmesini engellemiş olur. Bazı anne babalar ise, ihmalkâr, duygusal olarak soğuk veya aşırı koruyucu olabilirler ki, bu davranışların tümü çocukların özgüvenini zedeler (Humphreys, 2002). Buda göstermektedir ki anne babalar çocuk yetiştirirken neyi ne kadar yapmaları gerektiğini çok iyi bilmeli ve ona göre davranmalıdırlar. Aksi takdirde hem kendilerine hem de yetiştirdikleri çocuklara sürekli yapmamaları gereken tutum ve davranışları yineleyerek toplumda sorunlu, duygusal yalıtımlı veya kaçınma dolu davranışlar sergileyen çocuklar yetiştireceklerdir.

Steinberg arkadaşlarının 1990 yılında yaptıkları bir araştırmada aile tutumlarının çocuk ve ergenleri dört konuda etkilediği belirlenmiştir. Bunlar:

1- Özgüven

2- Okul Performansı

3- Stres

4- Çocuk Suçlarıdır.

Bu araştırmanın sonucuna göre demokratik ailelerden gelen çocuklar daha yüksek özgüvene sahip, okul başarısı daha yüksek, daha az stresli ve suç işlemeye daha az eğilimlidirler. Otoriter ailelerden gelen çocuklar ise daha güvensiz, daha başarısız daha stresli ve suça daha eğilimli oldukları tespit edilmiştir (Eldeleklioğlu, 2004).

Çocuğun kendini mutlu, huzurlu, ailesine ait hissetmesi için aile bireylerinin birlikte oyun oynamaya zaman ayırmaları da oldukça önemlidir. Birlikte gülmek, eğlenmek ve maceralar yaşamak, her geçen yıl gülümsemeyle hatırlanan anılar meydana getirir. Aile, yıllar içinde paylaşılan deneyimlerin farklı hayatları birleştirdiği bir yerdir (Ellison ve Barnet, 2010).

Adem Durmuş, Çocukta Özgüven Gelişimi adlı eserinde bu konuyu Çocuk Ailesinden Neler Bekler? başlığı ile şu şekilde açıklamıştır:

1-Kendisine değer verilmesini,

2-Güven içinde yaşamayı,

3-Yakın olmayı ve dayanışmayı,

4-Tebessüm edilmeyi,

5-İlgi görmeyi,

6- İsmiyle hitap edilmeyi,

7-Konuştuğunda dinlenilmeyi,

8- Takdir ve teşvik edilmeyi,

9- Güzel örnekler görmeyi,

10- Kardeşler arasında adaletli davranılmasını ister ve bekler (Durmuş, 2006).

Bu istekler incelendiğinde sadece bir çocuğun ailesinden isteyip bekleyeceği davranışlar olmadıkları görülür. Bu istekler hepimizin toplum içinde kendimize davranılmasını istediğimiz temennileri göstermektedir. Ailemizde birbirimize, toplumda

çevremizdekilere, okulda öğrencilerimize bu istekleri karşılayacak şekilde davranırsak kendini tanıyan, kendini güvende hisseden sağlam kişilikli bireyler yetiştirebiliriz.

Eğer aile ortamı çocuğa kendi benliğini tanıma ve geliştirme imkânı veriyorsa çocuğun kişiliği sağlıklı bir şekilde giderek olgunlaşır. Bunun tersi olarak aile ortamı çocuğun benliğini tanıma imkânı vermiyorsa kişilik gelişimi sekteye uğrar, belli bir aşamada takılıp kalır. Olgunlaşamaz ve olgun bir birey olamaz. Böyle bir çocuk yetişkin olsa da fiziki yönden büyür ama psikolojik yönden yetersiz kalır (Göknar, 2007: 110).

Çocuklarımıza eğitim verirken onların sadece bilimsel bilgileri öğrenmesi hiç kimsenin tek ve nihai hedefi olmamalıdır. Çocuklar büyürken ve öğrenirken birçok olayla ve durumla karşılaşırlar.

Çocuğun olumlu davranışlarını desteklemek kendisine olan güvenini artırırken, hatalarına karşı sabırlı davranmak yeteneklerini geliştirmesini sağlar (Durmuş, 2006:33). Fakat bu demek değildir ki çocuğun hataları yok sayılmalıdır. Çocuğun yaptığı yanlışlar belirlenmeli ve bunların sonuçlarının neler olacağı çocuğa hissettirilmelidir.

Yapılan birçok araştırma göstermiştir ki çocuğun anne babasının çevresindeki en önemli kişiler olması nedeniyle, bunların çocuğa gösterdikleri sevgi, saygı, ilgi, kabul edici ve onaylayıcı tutumların çocuğun yüksek özgüven geliştirmesinde önemli katkıları vardır.

Çocuk için "her şeyi konuşup tartışabileceği" aile ortamı gibisi yoktur. Çocuk konuşabildiği oranda duygularını ve düşüncelerini, yani kendini anlatabilir, sorunlara yaklaşım biçimini açıklar ve özgüven kazanır. Baskı ve katı disiplin ortamında büyüyen çocuğun kendine güveni yoktur. Baskı altında tutulan çocuk, sessiz, uslu, nazik, dürüst, dikkatli olmasına karşın, küskün, silik, çekingen, başkalarının etkisinde kolay kalabilen aşırı hassas bir yapıya sahip olur (Durmuş, 2006).

Bir çocuğun özsaygısı çok erken oluşmaya başlar ve gün be gün gelişmeye devam eder. Özsaygı, eksikliklerimizi görerek kim olduğumuzu bilmekten ve bu eksikliklere rağmen kendimizi sevmeyi seçmekten gelir. Bir çocuğun özgüveni, başarılı bir etkileşim, bir işin iyi bir şekilde yapılması, bir hedefe ulaşılması deneyimleri ve sevdiği kişilerden gelen olumlu sözlerle gelişir. Özsaygı için büyük başarılar gerekli

değildir. Bir çocuğun öz saygısı, günlük yaşantısını sürdürebildiğine inanmasını sağlayan günlük küçük başarılara bağlıdır (Ellison ve Barnet, 2010: 2).

Humphreys, çocuğun özgüveni ve çocuğun ailesinden aldığı sevgi ile ilgili çalışmasında şunları belirtmektedir: Bir çocuğun kişiliğini onun davranışıyla karıştırmayın. Çocuklarınızı yaptıkları şeyler yüzünden değil, kendileri oldukları için sevin, eşiniz ve çocuklarınıza karşı doğrudan ve açık iletişim yolları kullanın, çocuğunuzu bir başkasıyla kıyaslamayın (kıyaslamak reddetmektir), karşılanmayan ihtiyaçlarla yapıcı bir şekilde yüzleşin (Humphreys, 2002).

Yukarıda yer alan ifadeden de anlaşıldığı üzere çocuklarımıza vereceğimiz biraz destek, biraz olumlu eleştiri ve teşvik ile içlerinde yer alan yetenekleri açığa çıkabilir ve bu sayede kendini tanıyan, kendine güvenen bireyler yetiştirebiliriz. Bu bireyler de üyesi oldukları grubu geliştirerek çevrelerini etkileyebilirler.

Saygı görerek ve yeni şeyler öğrenmeye teşvik edilerek yetiştirilen çocuklar, kendi kendilerine bir şeyler yapmayı çok daha rahat öğrenirler. Montessori, kendini saygın ve yetkin hisseden bir çocuğun, sadece sevgi ve ilgi ile büyüyen bir çocuktan ruhsal yönden daha sağlıklı olduğunu söyler. Montessori öğretmenlerinin hepsi, okul başarısının doğrudan çocuğun kendine güvenme, istediklerini yapabilme ve bağımsız davranabilme derecesine bağlı olduğuna inanırlar. Bağımsız hareket etmeye başlayan çocuklar, ömür boyu sürecek çalışma alışkanlıkları, disiplin ve sorumluluk anlayışı geliştirirler (Seldın, 2008:18).

Drama sayesinde de kendini bağımsız olarak hareket edebileceği, kendini rahatça ifade edebileceği bir ortamda bulan öğrencilerimiz kendilerine güvenerek başarı duygusunu yaşamaya başlayacak ve bu motivasyon ile hep daha iyiye ulaşmak için çalışacak ve kendilerini geliştireceklerdir. Bu sayede öğrencilerimizde bir öz motivasyon oluşacaktır.

Öz motivasyon kişinin moralini yüksek tutan bir dürtüdür. Bu, hepimizin içinde bulunan, kendimize yeni hedefler koymamıza neden olan yani bizi daha yükseklere çıkaran bir ümit çekirdeğidir. Kişi pes etmek istese de devam etme nedenidir. Şartlar ne kadar olumsuz olursa olsun, bir şeyin yapılabileceğine dair inançtır. Bir kişi motive olduğunda kimse o kişinin elinden bu gücü alamaz ve motivasyon kişinin kalbinden geliyorsa bu karşı konulmaz bir güç olur (Ellison ve Barbara, 2010: 21).

Çocukluk dış dünyayı öğrendiğimiz, yenilgiler yaşadığımız, güçlü ve zayıf yönlerimizin ortaya çıktığı bir dönemdir. Sorun günümüz ebeveynlerinin çocuklardaki zayıflığı artık kabul etmemeleridir. Sadece bir tane kazananın olacağı göz önüne alınırsa pek çok çocuğun tam özgüvenlerinin ve kişisel kimliklerinin oluştuğu sırada çok büyük bir hayal kırıklığı, üzüntü, başarısızlık ve yetersizlik duygusu yaşama olasılığı çok yüksektir. Eğer onlar çocuk olarak asla başarılı olamazlarsa, yeni şeyler denemek, risk almak, kendilerine inanmak, sahip oldukları bireysel yetenek, beceri ve hatta zayıflıklarına dayanarak tercih yapmak için ihtiyaç duydukları güven duygusuna gerçekte asla sahip olamayacaklardır (Sullivan, 2002: 38). Okula başladığında birçok çocuk yanlış ebeveyn tutumu yüzünden özgüveni zedelenmiş olarak aramıza katılmaktadır. Öğretmenlere burada düşen görev her çocuğun bir potansiyelinin olduğunu bilerek bunu ortaya çıkaracak çalışmalar yapmaktır. Dramadaki özgür ortam çocuklara bu fırsatı vermenin en iyi yollarından biridir.

Çocuk için her şeyi konuşup tartışabileceği aile ortamı gibisi yoktur. Çocuk konuşabildiği oranda duygularını ve düşüncelerini, yani kendini anlatabilir, sorunlara yaklaşım biçimini açıklar ve özgüven kazanır. Çocuğuna rahatlıkla konuşabileceği bir serbestlik alanı sağlayan aile, hem kendi sağlığını hem de çocuğunun sağlığını koruyabilir (Durmuş, 2006). Baskı ve katı disiplin ortamında büyüyen çocuğun kendine güveni yoktur. Çocuğun kişiliğine anne ve baba değer vermez. Çocuk, ailesinin koyduğu her kurala uymak zorunda bırakılır. Baskı altında tutulan çocuk, "sessiz – uslu - nazik – dürüst – dikkatli" olmasına karşılık, "küskün – silik – çekingen – başkalarının etkisinde kolay kalabilen – aşırı hassas " bir yapıya sahip olabilir (Durmuş, 2006). Her çocuk kabul edilmek ve onaylanmak ister. Eğer anne baba çocuğa "kendi benliğini tanımlama" özgürlüğü verirse gelişim sağlıklı bir şekilde tamamlanır. Hoşgörü, çocuğun kendine güven duymasını, buluşçu ve topluma kolay uyum sağlayan bir birey olmasını sağlar (Durmuş, 2006).

Çocuğa özgüven kazandırma, onun öğrenme, sevme, girişimci olma, kendi başına sorunlarını çözmeye çalışma isteğini güçlendirmektedir. Bu nedenle özgüven, çocuğun hayat başarısını etkileyen önemli unsurlardan birisidir. Özgüven, ailenin çocuğu yetiştirme biçiminin ve çocuğun aldığı eğitimin bir ürünüdür. Çocuğun kendisiyle gurur duyarak karşılaştığı birçok sorunu kendisinin çözebileceğine inanmasıdır. Çocuğun yeteneklerinin farkında olması ve bunları yaşamında

uygulamaktan çekinmemesidir. Özgüven, bir çocuğun kendisine yönelik iyi duygular geliştirmesi sonucu kendisini iyi hissetmesi demektir. Başka bir deyişle, kendisi olmaktan memnun olması ve bunun sonucu kendisi ve çevresiyle barışık olmasıdır. Buda çocuğun değerli olduğuna inanmasıyla, girişimci bir ruha sahip olmasıyla ve çevresi ile sağlıklı iletişim kurabilmesiyle gerçekleşir. Çocuğun kendine güven duymasında ailesinden aldığı koşulsuz sevginin ve desteğin etkisi büyüktür (Durmuş, 2006).

Çocuğun kendini yetenekli hissetmesi ve üretken bir kişiliğe sahip olması için ailelerin yapması gerekenleri şöyle sıralayabiliriz:

1. Sevginizi her hangi bir şarta bağlamayabilirsiniz.
2. Davranışlarının sizde uyandırdığı duyguları belirtebilirsiniz.
3. İsteklerinizi açıkça söyleyebilirsiniz.
4. Onları dinlemekten korkmayabilirsiniz.
5. Onları ciddiye alabilirsiniz.
6. Yapabileceklerini yapmasına izin verebilirsiniz.
7. Özel eşyalarına saygı gösterebilirsiniz.
8. Onu ve yeteneklerini kabullenebilirsiniz.
9. Düşüncelerine değer verebilirsiniz.
10. Öğrenilmiş çaresizlik girdabından koruyabilirsiniz.
11. Bencil olmasını önleyebilirsiniz. (Durmuş, 2006).

Özgüven, insanın kendine güvenmesi, kendinin farkında olmasıdır. Bir çocuk kendine güveniyorsa zorluklar karşısında yılmaz. Olumsuzluklara karşı hazırlıklı olduğu için hayal kırıklığı yaşamaz. Çocuğun gerçek dünya ile yüzleşmesi kaçınılmaz bir gerçektir. Bu yüzden onun donanımlı, kendini iyi hisseden, güçlü, olumsuzluklarla baş edebilen, hayattan zevk alan, gülmeyi bilen bir birey olabilmesi için kendisine güvenmesi gerekir, buda ailenin çocuğu yetiştirme şekliyle orantılıdır. Zayıf ve güçlü yanlarının farkında olan birey kendini tanıma konusunda daha bilinçlidir. Eğer bir çocuğun korkuları varsa, ben yapamam, başaramam kaygısı taşıyorsa bir özgüven sorunu yaşıyor demektir. Bu durumda aileler çocuklarına gereken desteği vererek bu sorunu çözmeye çalışmalıdırlar. Bunu yapabilmek için de çocuğunuza değer verilmeli, söylediklerini önemsenmeli, çocuk dinlenilmelidir. Özellikle arkadaşlarının yanında

gururu kırılmamalı, azarlanmamalıdır. Çocuğa deneme fırsatı verilmelidir.. O denemeye niyetlendiğinde sabırsız davranıp onun yerine yapmaya çalıştıkları tamamlanmamalıdır. İnatla ve ısrarla tekrar tekrar denemesi için cesaretlendirilmeli, yeterince deneme teşvik edilmelidir.

2.3.1.1. Çocukta özgüven eksikliği olduğu nasıl anlaşılabilir?

Eğer bir çocuk meraklı değilse, yeni şeyler öğrenmeye istekli değilse, kendisi ile ilgili olumsuz düşüncelere sahipse, kötümserse, çok çabuk hayal kırıklığına uğruyor ve pes ediyorsa, mutsuzsa bu çocuğun özgüveninin eksik olduğunu düşünülebilir.

Özgüveni yüksek olan çocuk, grup çalışmalarına isteklidir. Paylaşımı sever. Problemlerle karşılaştığında çözüm yollarını sıkılmadan dener. Olumsuzluklar karşısında yılgınlığa düşmez. Kendini bilir. Yapabileceklerinin ve zayıf yönlerinin farkındadır. İyimserdir, mutludur.

Çocuğunuzu takdir edin. Sadece ürettikleri için değil sarf ettiği çabayı takdir edin. Her deneme başarıyla sonuçlanmayabilir. Denemeye karşı geliştirdiği olumlu tutum için takdir edin. Çocuğunuz söylediklerinizden çok yaptıklarınızı öğrenir. Ona iyi model olun. Güvenli ve huzurlu bir aile ortamı hazırlayın. Çocuğunuz rekabet etmeyi değil işbirliği içinde çaba göstermeyi öğretin. Bunları öğrenirse özgüvenini geliştirecektir (Editör Sertuğ, 2012).

2.3.2. Özgüven Okul İlişkisi

İnsan yaşamının en önemli evrelerinden biri de okul dönemi yaşamındaki en önemli kişilerden biri de ilk öğretmenleridir. Okula yeni başlayan bir çocuk için okul yeni bir sosyal çevredir. Okul aileden sonra karşılaşılan ilk toplumsal kurum olma özelliğini taşır. Bu nedenle okul yaşamı, öğretmen, arkadaş ilişkileri çocuğun kişiliğinin biçimlendirilmesinde ve davranışlarının farklılaşmasında önemli rol oynar. Okula yeni başlayan çocuk öğretmenini kendine model olarak seçerken, arkadaşları arasında da kendi yerini bulmaya ve kendini tanımaya çalışır (Göknar, 2007). Bu durumda çocuğun yaşayacağı olumlu yaşantılar çocuğun özgüvenini olumlu yönde etkileyip geliştirebilecekken, olumsuz yaşantılar çocuğun özgüven eksikliğine sebep olacaktır.

Bireyin akademik yönü baskın olan dersten aldığı çeşitli değerlendirme notlarını; arkadaşlarından, öğretmenlerinden ve aile çevresinden aldığı dönütlere bağlı olarak, kendisini okuldaki veya sınıftaki arkadaşlarıyla karşılaştırarak öğrenmelerini değerlendirmesine akademik özgüven denir. Farklı bir değişle, kişinin akademik yönü baskın olan bir işte başarılı olacağına inanma ve güven duyma becerisidir (Bloom, çev. Özçelik, 1979). Akademik özgüven, öğrencinin öğrenme özgeçmişine dayalı olarak herhangi bir öğrenme birimini öğrenip öğrenemeyeceğine ilişkin kendini algılayış tarzıdır (Senemoğlu, 1989).

Bireyin herhangi bir öğrenme birimini öğrenip öğrenemeyeceğine ilişkin kendini algılayış tarzı olan akademik benlik kavramı, aynı zamanda bireyin duygusal özelliklerinin en genel halidir. Bu özgüveni sağlayabilmek için, çocuğun okula başlarken ve okuldaki öğretim süreci içindeyken başarılı olacağına ilişkin inancı her zaman ayakta tutulmalıdır (Şahan, 2008: 611). Akademik benlik kavramı ile test puanları ya da not ortalaması arasındaki ilişkiyi konu alan araştırmalardan elde edilen bulgular söz konusu iki değişken arasındaki korelasyonların ilköğretimin ilk yıllarında düşük olduğu beşinci sınıftan sonra yükseldiğini göstermektedir. Yapılan çeşitli araştırma sonuçlarına göre başarı akademik benlik üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu gibi, akademik benlik de başarıyı belirlemede çok yüksek bir etkiye sahiptir (Senemoğlu, 1989).

Bir bireyin eylemleri ne kadar sıklıkla başarılı olursa özgüven düzeyi o kadar yükselir. Bu duruma paralel olarak zorluklarla mücadele etme gücüde artar. Aksine yaşadığı başarısız deneyimler nedeniyle özgüven yoksunluğuna sahip olan birey duygusal olarak etrafındaki bireylere daha fazla bağımlı olur, bağımsız davranmaktan kaçınır ve bireysel olarak karar vermeye direnç gösterir (Akın, 2007). Bu tür davranışlarda bireyin gelişimini engeller, bireyin her zaman, her yerde pasif, çekingen kalmasına sebep olur.

Öğrencinin okulda karşılaşacağı başarılı yaşantılar olumlu bir akademik özgüven kavramından genel bir özgüven kavramının gelişimine neden olur (Bloom, çev. Özçelik, 1979). Psikolojik başarılar içeren yaşantılar bireyin yapabileceklerine ilişkin özgüveninin temelini oluşturur. Başarı duygusunu yaşayarak akademik özgüven duygusunun gelişiminin sağlanması için okulda yapılacak etkinliklerin dikkatle

incelemesi, belirlenen etkinliklerin öğrencilerin ilgisini çekmesi, istekle katılımlarını sağlaması, ayrıca eğitim – öğretim hedefleri ile tutarlı olması gerekmektedir. Öğrencilerin akademik özgüvenleri öğretmenlerinden ve arkadaşlarından aldıkları dönütlerden oldukça etkilenir. Bu etkilenme akademik özgüvenin artması veya azalması şeklinde gerçekleşir (Schmuck ve Schmuck, 2001).

Psikolojik başarılar içeren yaşantılar bireyin yapabileceklerine ilişkin özgüveninin temelini oluşturur. Başarı duygusu yaşanarak akademik özgüvenin gelişiminin sağlanması için öncelikle konu ile ilgili hedeflerin gözden geçirilerek tanımlanması sağlanmalıdır. Belirlenen etkinliklerin öğrencilerin ilgisini çekmesi ve istekle katılmalarını sağlaması aynı zamanda eğitim hedefleri ile tutarlı olması gerekmektedir. Öğrencilerin akademik özgüvenleri öğretmenleri ve sınıf arkadaşlarından aldıkları dönütlerden oldukça etkilenir. Bu etkilenme akademik özgüvenin artması veya azalması biçiminde gerçekleşir. Yaratıcı öğretmenler düşük akademik özgüvene sahip öğrencilerine başarabilecekleri yeni hedefler ve bu hedeflerine dönük etkinlikler düzenleyerek akademik özgüvenin gelişimini desteklerler (Schmuck ve Schmuck, 2001: 37).

İster örgün, ister yaygın eğitim alanında olsun her türden eğitim yönteminin sağlıklı biçimde uygulanabilmesi için insanın kendini açık yüreklilikle ifade edebilmesi, düşüncelerini ya da bildiklerini açıklarken kendini özgüven içerisinde duyumsayabilmesi büyük önem taşır (Arslangiray, 2003: 2). Drama esnasında da çocuğun yanlış yaparım korkusu taşımaması kendini güvende hissederek potansiyelini gerçekleştirmesine fırsat sunabilecektir.

Guay, Marsh, Boivin (2003) ilköğretim öğrencilerinin akademik başarıları ile akademik özgüvenleri arasındaki ilişkiyi araştırdıkları çalışmalarında, akademik başarı ile akademik özgüven arasında yüksek bir ilişki bulmuşlardır. Sekiz, dokuz, on yaş grubu içinde ele alınan çalışmada akademik özgüvenin yaşa bağlı olarak değişmediği gözlenmiştir.

Öğretmenler şunu bilmeli ve unutmamalıdırlar ki çocuklar okula geldiklerinde davranışlarının tamamında veya birçoğunda anne baba ve yaşamlarındaki o güne kadar birlikte oldukları diğer yetişkinlerle olan ilişkilerinin etkilerini taşırlar. Bu etkilere göre davranır ve yaşarlar.

Okullarda uygulanacak doğru ve etkili drama eğitimi ile drama etkinlikleri esnasında alacakları roller aracılığı ile yaşamda karşılaşacakları birçok olayla, durumla, sorunla veya herhangi bir yaşantıyla önceden karşılaşarak bu durumları fark eden öğrenciler hayatla baş etmeyi öğrenecek bunun sonucunda kendini tanıyan kendine güvenen bireyler olarak yetiştirilebileceklerdir.

Özgüven önemli bir kişisel özelliktir; yaşamla baş etmemizi ve sorunlarla gerçekçi bir şekilde mücadele etmemizi sağlar ve zorluklara dayanmamızı kolaylaştırır. Özgüven kazanma süreci, yaşamın önemli zorlukları ile başa çıkma gücüne sahip ve mutlu olmaya layık bir kişi olma deneyimidir. Özgüven insana güç verir, enerjisini artırır ve daha fazla çaba göstermeye özendirir. Başarı için ilham kaynağıdır. Başarılarımızla gurur duymamızı ve onlardan keyif almamızı sağlar (Barutcugil, 2012). Eğitimin temel amaçlarından olan yaşamla baş etme becerisini öğrencilere kazandırmak için onları güvende olduklarını bildikleri bir ortamda yaşamda karşılaşabilecekleri problemlerle karşılaştırıp bunlar çözme yolları bulmalarını sağlamak için drama oldukça etkili bir yol ve yöntemdir.

Özgüven yetenekli olma duygusu ve sevilme duygusunun birleşimi olarak da tanımlanabilir. Başarıyla mutlu olan fakat sevilmediğini hisseden bir çocuk, neticede düşük özgüvene sahip olabilir. Tam tersi, sevildiğini hisseden fakat yetenekleri konusunda tereddütü olan bir çocuk da kendini yetersiz hissedebilir. İkisi arasında doğru denge oluşturulduğu zaman sağlıklı özgüven gelişir (Sullivan, 2002:181).

Oyun, çocukların motor, bilişsel, algısal ve sosyal becerilerini geliştirmelerine olanak sağlayarak, çocuklarda sağlıklı gelişimin önemli bir parçasını oluşturur. Yaratıcılık, hayal gücü ve kendi kendine yeterliliği teşvik eder. Oyunda çocuklar keşfeder, problemleri çözer, korkuları dramatize eder ve en önemlisi hoşça vakit geçirirler. Oyun ayrıca sessiz mi gürültülü oyunlar mı yoksa parkın etrafında süratle koşmak mı veya rahatlatan bir oyalanma mı gibi çocukların seçimler yapmasına imkân tanır. Oyun, arkadaşlarla etkileşim kurmayı veya tek başına hareket etmeyi içerebilir (Sullıvan, 2002: 64). Oyun sayesinde çocuklar özgürleşir, rahatlar ve korkusuzca kendilerini anlatma, ifade etme şansı ve ortamı bulurlar. Eğitimcilerde okullarda, derslerde oyunun ve dolayısı ile dramanın bu özelliğini etkili bir şekilde kullanmayı başarabilirlerse çocukların kendilerine olan inanç ve güvenlerini geliştirilebilir.

Çocuklar büyürken en büyük ihtiyaçlarından biri büyükleri tarafından koşulsuz sevildiklerini ve kabul edildiklerini bilmektir. Çocuklar hayata atılırken, hayatlarını yaşarken teşvik ve takdir edilmek istemektedirler.

Teşvik ve takdir edilerek yetişen bir çocuk kendine güvenen biri olur. Eğer çocuğun temel ilişki kurduğu insanlar sabırlı ve çok fazla beklentisi olan insanlar değilse, çocuk başarısızlık korkusu olmadan yeni şeyleri deneyebilmek için kendini yeterince güvenli hissedecektir. Eğer bir çocuk kendi hakkında iyi şeyler düşünürse ve bu noktada desteklenirse, bu enerji ve istekle bütün zorlukları aşacaktır. En önemlisi mutlu olacaktır (Sullıvan, 2002:164).

Çocukların kendilerine güvenmelerini sağlamanın en önemlim şartlarından biri onlara güvenmektir. Bunu onlara hissettirmek özgüvenlerinin gelişiminde en temel basamak olacaktır.

Akademik gelişme açısından özgüveni güçlü çocuklar aşağıdaki özelliklere sahiptir:

*Çocukluğun doğasında var olan meraklarını korumaktadırlar.
*Öğrenmeye isteklidirler, güçlüklerden yılmaz, mücadeleyi severler.
*Başarısızlık karşısında pes etmez, hatalarından ders almayı bilirler,
*Gerektiği anda dikkatini toplayıp, odaklanabilirler.
*Eleştirileri olgunlukla kabul eder, kendi kendisi ile yarışırlar.
* Güçlü ve zayıf yönlerinin farkındadırlar.

Özgüveni orta düzeyde veya zayıf olan çocuklarda ise tam tersi davranış şekilleri vardır. Bu çocuklar, doğal meraklarını kaybetmiş, hata yapmaktan korkan, eleştiriye aşırı tepki veren, içe kapanık, olumsuz iç konuşmalar yapan, rekabet düşkünü, mücadeleden kaçan davranışlar göstermektedirler.

Çocukların okulda öğrenme zorluğu çekmelerinin en önemli nedenlerinden birinin özgüven sorunu olduğu yapılan araştırmalar sonucu görülmüş olan bir gerçektir. Bu durumda ailelerin ve öğretmenlerin çocukları dikkatli bir şekilde gözlemleyerek böyle bir sorunun olup olmadığını belirlemesi oldukça önemlidir

Tablo 2.2.

Okula Giden Çocuğun Özgüveninin Zayıf Olduğunu Gösteren Davranışlar Tablosu

Aşırı Kontrol Göstergeleri	Kontrolsüzlük Göstergeleri
*Utangaç ve içine kapanık *Olağan dışı sessiz *Yeni aktivitelere girmekte isteksiz *Annesine, babasına veya her ikisine yapışan *Başka çocuklarla kaynaşmakta sıkıntı çeken *Yeni durumlarla karşılaştığında ürkek ve çekingen davranan *Davranışlarının olumlu bir biçimde eleştirilmesinden bile hemen incinen *Davranışlarının olumsuz bir biçimde düzeltilmesinden aşırı rahatsız olan *Kendini aşağı görmeyi alışkanlık edinmiş *Hayale dalma eğiliminde olan *Yanlış yapmaktan ve başarısızlıktan çok korkan *Sürekli insanları memnun etme çabası içinde olan * Karın ağrısı ve bulantıdan şikayetçi.	*Saldırgan *Düzenli aralıklarla sinir krizleri geçiren *Zorba * Okuldan kaçmayı alışkanlık haline getirmiş *İşbirliği yapmaya yanaşmayan *Sık sık güven tazelemek ve yardım almak isteyen *Sürekli sevilip, sevilmediğini sorgulayan *Hoş karşılanmayacağını bile bile ödevlerini, sorumluluklarını ihmal eden *Kendi hatalarından bile başkalarını suçlayan, sorumlu tutan *Kendinin ve başkalarının eşyalarını hor kullanan * Evdeki ve okuldaki sorumluluklarını yaparken özensiz davranan

(Günalp, 2007)

Çocukların özgüvenlerini artırmak için:

1-Çocuğun özelliklerini tanıyın ve onu bir bütün olarak kabul edin. Onun tüm ilgi alanlarına ve duygularına karşı hassas olmak ve daha az eleştirel bir yaklaşım göstermek onun özgüvenini artırmak açısından önemli olan ilk adımlardan biridir.

2- Utangaç çocuklar sıklıkla kendileri hakkında olumsuz düşüncelere sahiptir ve insanlar tarafından kabul edilmediklerini düşünebilirler. Onların becerilerini keşfetmelerine ve geliştirmelerine rehberlik edin. Kendini iyi hisseden, özgüvenli çocuklar nadiren utangaçlık hissederler.

3- "Sen yaparsın!" demek özgüveni artırmaz, aksine yapmak zorunda olduğu mesajıyla, çocuğun kaçınmalarını, yapamama kaygılarını pekiştirebilir. Gerçekten başarılı olabileceği ortamları oluşturun, başarılarını görün ve ödüllendirin.

4- Sosyal becerilerini geliştirin. Onun sosyal ilişkilerde yaşadığı zorlukların nedenlerini araştırın. Uygun sosyal beceri sözcükleri, sosyal beceri yöntemleri konusunda yol gösterin.

5- Küçük yaşlardan itibaren sosyal ortamlara (spor kulübü, tiyatro v.s.)girmesini ve sosyal becerilerini geliştirme fırsatı bulmasını sağlayın. Her insan yapabildiğini düşündüğü bir hobiye sahip olduğunda örneğin " Ben bir yüzücüyüm", "Ben küçükken folklor takımındaydım" gibi söyleyebileceği gerçek etkinlikleri varsa kendini daha değerli görür.

6- Yeni ortamlara alışması için ona fırsat verin. Tehdit edici olarak algıladığı bir ortama girerken aşırı zorlayıcı olmamaya dikkat edin, oraya alışabilmesi için zaman verin ve olumlu özelliklerine dikkat çekin.

7- Yardım almayı ihmal etmeyin. Genellikle kronik ve dirençli bir özellik olduğundan ve daha şiddetli olgularda kaygılarla baş etmek çok zor olabildiğinden, 0biyopsikososyal iyilik halinin devamı içim gerekli olduğunda psikiyatrik, psikolojik yardım fırsatlarını araştırın (Karabekiroğlu, 2011:152,153).

2.3.3. Çocukta Özgüven Gelişimi İle İlgili Yurt İçinde Ve Yurt Dışında Yapılmış Olan Bazı Çalışmalar

Soner (1995), "Aile uyumu, öğrenci özgüveni ve akademik başarı arasındaki ilişkiler" konulu araştırmasında elde ettiği bulgulara ve sonuca göre aile uyumu ile

öğrenci özgüveninin öğrencilerin akademik başarılarına olumlu yönde etkisi olduğunu tespit etmiştir.

Phillips (1984), kendini sözle ifade edebilmedeki artışın özgüven ve öz saygıdaki artış ile ilişkisini araştırmak için yaptığı çalışmada araştırmaya kattığı öğrencileri deney grubu, kontrol grubu ve araştırma grubu olarak üç gruba ayırarak çalışmıştır. Yaptığı çalışma sonucunda ödüllendirme ile davranışların olumlu yönde yönlendirilmesinin gelir grubu düşük ilkokul öğrencilerinin onur, özgüven ve öz saygılarının artmasında olumlu etkileri olduğunu tespit etmiştir.

Freeman, Sullivan ve Fulton (2003), deneysel bir ortamda uyguladıkları drama eğitim programının öğrencilerde benlik kavramı ve sosyal beceriler konularında kontrol grubundakilere oranla daha yüksek düzeyde etkili olduğunu tespit etmişlerdir.

Yassa (1999)' nın yaratıcı dramanın sosyal etkileşim üzerine etkisini incelediği çalışmasında yaratıcı drama aktivitelerinin sosyal etkileşimi ve kendine güveni geliştirdiği sonucuna varmıştır.

Önder (2006)' in eğitici drama uygulamalarının altı yaş çocuklarının kendilik algısı üzerindeki etkisini incelediği çalışmasında çocuğun cinsiyet değişkeninin kendilik algısı üzerinde etkisi olmadığını ve eğitici drama eğitiminin çocukların kendilik algısı üzerinde olumlu etkisinin olduğunu tespit etmiştir.

Dalkılıç (1998), çocuklarda saklı duran enerjinin harcanması için uygun tekniklerden birinin drama tekniği olduğunu ve bu teknikle çocuğun kendisini tanıdığını belirtmişlerdir.

Poston-Anderson (2003)' ın çalışmasında elde ettiği sonuçlardan olan öğrencilerin dramalara katılımı sonucunda kendine güvenlerinin arttığını, üst düzey düşünme becerilerinin geliştiğini, farkındalıklarının geliştiğini, daha iyi anladıklarını ve kendilerini daha güçlü hissettiklerini belirtmiştir.

Lamborn ve diğerleri (1991) Baumrind'in kavramsal çerçevesine uygun olarak otoriter (authoritarian), otoriteye dönük (authoritative), hoşgörülü ve ihmalkâr ailelerden gelen ergenlik çağındaki çocukları özgüven ve uyum açısından incelemişlerdir. Bu araştırmanın sonucunda otoriteye dönük evlerden gelen ergenlerin diğer ailelerden

(otoriter, ihmalkâr, hoşgörülü) gelen çocuklara göre özgüvenleri, psikolojik uyumları, başarı yönelimleri daha fazla olduğu görülmüştür.

Dubow ve arkadaşları (1987) yaptıkları bir çalışmada kız ve erkeklerden oluşan 398 kişiyi sekiz yaşından itibaren izlemişler, ailelerin çocuklara karşı tutumların özgüven ve davranış biçimleri açısından 22 yıl gözlemlenmiş, incelemişlerdir. Bu araştırma sonucunda görülmüştür ki otoriter olmayan ve uygun anne baba tutumları ile büyüyen yetişkinlerin özgüven duygusunun diğer yetişkinlere göre daha yüksek seviyede geliştiği saptanmıştır (Eldeleklioğlu, 2004).

Altınköprü (2002), Çocuğun Başarısı Nasıl Sağlanır? adlı çalışmasında çocuğun oyun içinde çevresiyle fiziki ve duygusal ilişki kurup, sosyal yönünü geliştirme olanağı bulduğunu belirtmiştir.

Guay, Marsh, Boivin (2003) ilköğretim öğrencilerinin akademik başarıları ile akademik özgüvenleri arasındaki ilişkiyi araştırdıkları çalışmalarında, akademik başarı ile akademik özgüven arasında yüksek bir ilişki bulmuşlardır. Sekiz, dokuz, on yaş grubu içinde ele alınan çalışmada akademik özgüvenin yaşa bağlı olarak değişmediği gözlenmiştir.

Baran (2001) Çocuk Gelişimi adlı eserinde çocuğun sağlıklı bir kişilik geliştirmesi için fizyolojik ve psiko-sosyal ihtiyaçlarının yerinde ve zamanında karşılanması gerektiğini, ihtiyaçların zamanında karşılanmamasının çocuğu gergin ve huzursuz yapacağından, sağlıklı kişilik gelişimini engelleyeceğini belirtmiştir.

Yavuzer (1985), tarafından yapılan araştırmada, anne ve babanın çocuklarına yönelttiği olumlu davranış özelliklerinin, yeterli sevgi ve güven duygusunun, aile içindeki başarılı duygusal ve toplumsal etkilerin çocuğun psiko-sosyal gelişimine önemli katkıda bulunduğu sonucuna varılmıştır.

Göknar (2007)' a göre insanlar doğuştan belirli bazı yeteneklere ve farklı zekâ düzeylerine sahiptirler. Ancak insan hiçbir zaman özgüvene sahip ya da özgüvenden yoksun bir birey olarak dünyaya gelmez. Özgüven düzeyi tamamen yaşamla ilişkili bir durumdur.

Arı ve Metin (1992), tarafından yapılan Ailede Anne - Baba - Çocuk İlişkileri konulu araştırmada, ailede anne-baba-çocuk ilişkisinde karşılıklı saygı ve güven ortamının sağlanmasının ve öz denetimin kazandırılmasının büyük önem taşıdığı sonucuna varılmıştır.

Uşaklı (2011), Yaratıcı dramaya katılımın, dil ve iletişim yeteneklerini, problem çözme becerilerini ve yaratıcılığı geliştirmekte olduğunu. Bununla birlikte, olumlu benlik kavramını, sosyal farkındalılığı, empatiyi artırabilmeyi, değer ve tutumları aydınlatabilmeyi ve tiyatro sanatını anlama potansiyelini artırmayı sağladığını belirtmiştir.

Senemoğlu (1989), akademik benlik kavramı ile test puanları ya da not ortalaması arasındaki ilişkiyi konu alan araştırmalardan elde edilen bulgular söz konusu iki değişken arasındaki korelasyonların ilköğretimin ilk yıllarında düşük olduğu beşinci sınıftan sonra yükseldiğini göstermekte olduğunu belirtmiştir. Yapılan çeşitli araştırma sonuçlarına göre başarı akademik benlik üzerinde önemli bir etkiye sahip iken, akademik benlik de başarıyı belirlemede çok yüksek bir etkiye sahiptir.

Kara ve Çam (2007), Yaratıcı Drama Yönteminin Bazı Sosyal Becerilerin Kazandırılmasına Etkisi adlı çalışmalarında, yaratıcı drama yönteminin gelişim ve öğrenme dersinde sosyal becerilerden grupla bir işi yapma ve yürütme becerileri, ilişkiyi başlatma ve sürdürme becerileri ile kendini kontrol etme becerilerinin gelişiminde önemli katkılar sağladığı sonucuna ulaşmışlardır.

ÜÇÜNCÜBÖLÜM

3. YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın evren ve örneklemi, veri toplama aracı ile verilerin değerlendirilmesinde kullanılan istatistiksel yöntemlere yer verilmiştir.

3.1. Evren ve Örneklem

Bu çalışmanın evrenini 2012-2013 eğitim öğretim yılında Erzurum merkezde (Yakutiye) öğrenim gören ikinci sınıf öğrencileri; çalışmanın örneklemini ise 12 Mart İlkokulu' nda öğrenim gören 22 kişilik ikinci sınıf öğrencileri oluşturmaktadır.

3.2. Araştırma Yöntemi

Bu araştırmada nitel ve nicel yöntemler birlikte kullanılmıştır. Nitel yöntemlerden gözlem yöntemi, nicel yöntemlerden ise zayıf deneysel desen kullanılmıştır. Gözlem yöntemi, araştırma için ihtiyaç duyulan verilerin, insan, toplum ya da doğa gibi belli hedeflere odaklanılarak çıplak gözle ya da bir araç kullanılarak izlenmesi suretiyle toplandığı süreç olarak tanımlanır. Her hangi bir araştırmada insan davranışları ve hareketleri, gözlemin esasını oluşturur. Gözlemlenenler doğal ve açık bir yöntemle izlenir, kaydedilir, tanımlanır, analiz edilir ve yorumlanır. İnsan ile ilgili olarak yapılan pek çok araştırma genel olarak gözlem içermektedir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz, ve Demirel, 2010).

Deneysel desenler ise değişkenler arasında oluşturulan neden sonuç ilişkisini test etmeye yönelik yapılan araştırmalardır. Zayıf deneysel desenler seçkisiz atamanın olmadığı tek grup desenler ile seçkisiz atama ve eşleştirmenin olmadığı karşılaştırmalı grup desenlerinden oluşur (Büyüköztürk, 2012).

Bu çalışmada tek grup ön test son-test desen kullanılmıştır. Bu yöntemde çalışmanın yapılacağı grup belirlenir, belirlenen bu gruba ön test uygulanır daha sonra işlem yapılır ve bundan sonra aynı gruba son test uygulanılarak karşılaştırma yapılır.

Kontrol grubu olmayan çalışmamız zayıf deneysel desen olarak adlandırılmaktadır. Bu çalışmada bağımsız değişken olarak yaratıcı drama etkinlikleri, bağımlı değişken olarak ise özgüven gelişimi alınmıştır.

3.3. Veri Toplama Araçları:

Araştırmada öğrencilerin özgüven duygularının gelişim düzeyini tespit etmek amacıyla, sınıf öğretmeninin doldurduğu özgüven gözlem listesinden faydalanılmıştır (Ek 1.). Gözlem listesinde çocukların özgüven duygularının gelişimini ifade eden davranışlar bulunmaktadır. Daha sonra elde edilen sonuçların karşılaştırılıp istatistiksel olarak analiz edilmesi neticesinde bir değerlendirmeye gidilmiştir.

3.3.1. Özgüven Gözlem Listesi

Araştırmanın örneklemini oluşturan ilkokul ikinci sınıf öğrencilerinin özgüven duygularının gelişim düzeylerini tespit etmek amacıyla 52 sorudan oluşan Özgüven Gözlem Listesi kullanılmıştır. Günalp (2007) tarafından geliştirilen gözlem listesinde çocukların özgüven duygularının gelişimini ifade eden davranışlara yer verilmiştir. Gözlem listesini cevaplandırmada evet ve hayır olmak üzere iki seçenek kullanılmıştır. Verilerin puanlanmasında özgüven duygusunu belirlemeye yönelik olumlu ifadelere (2), olumsuz ifadelere (1) puan verilerek değerlendirme yapılmıştır.

3.3.1.2. Özgüven gözlem listesinin güvenirliği

Kullanılan özgüven gözlem listesinin madde sayısı 52'dir. Ölçek puan varyansı 8,93 madde toplam puan varyansı 8,94 olarak hesaplanmıştır. Hazırlanan gözlem listesinin iç tutarlılığını incelemek ve diğer bir güvenirlik kanıtını ortaya koyabilmek için, Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı hesaplanmış ve erkek öğrenciler için 0,963, kız öğrenciler için 0,857 olarak bulunmuştur. Bu değerler güvenirlik α 0,857 yüksek bir değer olduğu belirtilip literatürlerde iyi kabul edilen değerler arasındadır.

3.3.2. Veri Toplama İşlemi

Araştırmada veri toplama aracı olarak Günalp (2007) tarafından geliştirilen Özgüven Gözlem Listesi 12 Mart İlkokulu'nun 2. sınıflarından birinde eğitim öğretim gören öğrencilerinin özgüven durumlarını belirlemek amacıyla sınıf öğretmeni tarafından drama eğitimine başlanmadan önce sınıfta bulunan 22 öğrenci üzerinde gözlemler yapılarak doldurulmuştur. Bu sayede öğrencilerin uygulama öncesi özgüven durumları belirlenmiştir. Daha sonra 12 hafta boyunca bu öğrencilere drama eğitimi verilmiş 12 haftalık uygulama süresinde uygulayıcı gözlemlerini kaydetmiş ve özgüven gözlem listesi sınıf öğretmeni tarafından tekrar doldurulmuştur.

3.4. Veri Analizi

Özgüven gözlem listesinden elde edilecek verilerin analizinde SPSS 13.0 paket programından faydalanılmıştır. Özgüven değişimlerinin analizinde ilişkili örneklemlerde t testinin kullanılması amaçlanmıştır. Ancak özgüven gözlem listesinden alınan puanların normal dağılım göstermemesi nedeniyle nonparametrik testlerden İlişkili Ölçümler İçin Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi kullanılmıştır. Bu teknik ilişkili iki ölçüm arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla kullanılır. Sosyal bilimlerde az denekli yürütülen gruplar içi araştırmalarda sıklıkla kullanılır. Deneklerin fark puanlarının normal dağılım göstermediği durumlarda ilişkili t testinin yerine tercih edilir. Burada eşleştirilmiş iki grup üzerinde ya da aynı denekler üzerinde iki farklı zamanda yapılan ölçümlerden elde edilen puanlar söz konusu olabilir (Büyüköztürk, 2012).

Ön test-son test sonuçlarında cinsiyet değişkenine göre farklılık olup olmadığını tespit etmek için bağımsız örneklemlerde t testi kullanılmıştır. Ancak son test puanları normal dağılım göstermediği için nonparametrik testlerden Mann Whitney U Testi kullanılmıştır. Bu test, ilişkisiz ölçümlerin söz konusu olduğu az denekli deneysel çalışmalarda puanların dağılımının normallik varsayımını karşılamadığı deneysel çalışmalarda sıklıkla kullanılır (Büyüköztürk, 2012).

Ortalama puanların karşılaştırılmasında 0,05 anlamlılık düzeyi esas alınmıştır. Ayrıca frekans, yüzde değerleri ve normal dağılım için histogram grafiklerinden de faydalanılmıştır.

Araştırmada uygulamacı etkinlikler sırasındaki gözlemlerine de yer vermiştir. Gözlem, herhangi bir ortamda ya da kurumda oluşan davranışı ayrıntılı olarak tanımlamak amacıyla kullanılan bir yöntemdir. Eğer bir araştırmacı, herhangi bir ortamda oluşan bir davranışa ilişkin ayrıntılı, kapsamlı ve zamana yayılmış bir resim elde etmek istiyorsa, gözlem yöntemini kullanabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Gözlem verilerinin analizinde betimsel analiz kullanılmıştır. Bu yaklaşıma göre elde edilen veriler daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bu bölümünde araştırma soruları ile ilgili bulgulara yer verilmiştir. Öğrencilerin özgüven düzeyleri cinsiyet değişkeni baz alınarak hesaplanmıştır. Toplanan verilerin analizinde SPSS 13.0 paket programından faydalanılmıştır.

4.1. "Çalışmaya katılan öğrencilerin yaratıcı drama etkinlikleri öncesinde özgüven durumları nasıldır?" Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Çalışmaya katılan öğrencilere yaratıcı drama etkinlikleri uygulanmadan önce öğrencilerin özgüven durumları Özgüven Gözlem Listesi kullanılarak tespit edilmiştir. Tablo 4.1'de çalışmaya katılan öğrencilerin Özgüven Gözlem Listesi'ne göre aldıkları puanlar görülmektedir.

Tablo 4.1

Çalışmaya Katılan Öğrencilerin Yaratıcı Drama Etkinlikleri Öncesinde Ölçülmüş Özgüven Puanları

Öğrenci	**Ön test Puan**
Öğrenci1	74
Öğrenci2	79
Öğrenci3	77
Öğrenci4	74
Öğrenci5	77
Öğrenci6	70
Öğrenci7	80
Öğrenci8	77
Öğrenci9	76
Öğrenci10	82
Öğrenci11	81
Öğrenci12	70
Öğrenci13	78
Öğrenci14	80
Öğrenci15	72
Öğrenci16	73
Öğrenci17	75
Öğrenci18	77
Öğrenci19	75
Öğrenci20	80
Öğrenci21	83
Öğrenci22	80

Tablo 4.1’ de görüldüğü gibi çalışmaya katılan öğrencilerin Özgüven Gözlem Listesi’ne göre aldıkları puanlar 70 ile 83 puan arasında değişmektedir. Bu gözlem listesinden alınabilecek en düşük puan 52, en yüksek puan ise 104’tür. Buna göre öğrencilerin özgüvenlerinin çok düşük olmadığı söylenebilir.

Tablo 4.2.

Çalışmaya Katılan Öğrencilerin Uygulama Öncesi Özgüven Puan Ortalamaları

Özgüven	**Kişi Sayısı**	**En Düşük Puan**	**En Yüksek Puan**	**Ortalama**	**Standart Sapma**
Öntoplam	22	70	83	77,4615	3,35697

Tablo 4.2’de görüldüğü gibi çalışmaya katılan öğrencilerin özgüven puan ortalaması $\overline{X}$ =77, 4615’tir. Bu sonuca göre çalışmaya katılan öğrencilerin özgüvenlerinin düşük olmadığı söylenebilir.

4.2. Çalışmaya katılan öğrencilerin yaratıcı drama etkinlikleri öncesinde özgüven gelişimleri cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır? Araştirma Sorusuna İlişkin Bulgular

Çalışmaya katılan öğrencilerin cinsiyetlerine göre dağılımı tablo 4.3.’ te verilmiştir.

Tablo 4.3.

Çalışmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	**Frekans**	**Yüzde**
Erkek	13	59,09
Kız	9	41,01
TOPLAM	**22**	**100,0**

Tablo 4.3’te görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğrencilerin 13 (59,9)’ü erkek, 9 (%41,01)’u kızdır.

Tablo 4.4’te çalışmaya katılan öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre aldıkları ortalama puanlar verilmiştir.

Tablo 4.4

Çalışmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre Özgüven Puan Ortalamaları

Özgüven		Kişi Sayısı	Ortalama	Standart Sapma
Ön Test	**Erkek**	13	77,4615	3,35697
	Kız	9	75,8889	4,10623

Tablo 4.4' te görüldüğü gibi çalışmaya katılan erkek öğrencilerin özgüven puan ortalaması $\overline{X}$ =77,4615; kız öğrencilerin özgüven puan ortalaması ise $\overline{X}$ =75,8889'dur. Ortalama puanlar incelendiğinde erkek öğrencilerin özgüvenlerinin kız öğrencilerden yüksek olduğu söylenebilir. Ancak bu puan farkının anlamlılık durumunu incelemek için bağımsız örneklemlerde t testi yapılmıştır.

Bağımsız örneklemlerde t testini uygulamak için puanların normal dağılım şartını sağlaması gerekmektedir. Grafik 4.1'de ön test puanlarının dağılımı görülmektedir.

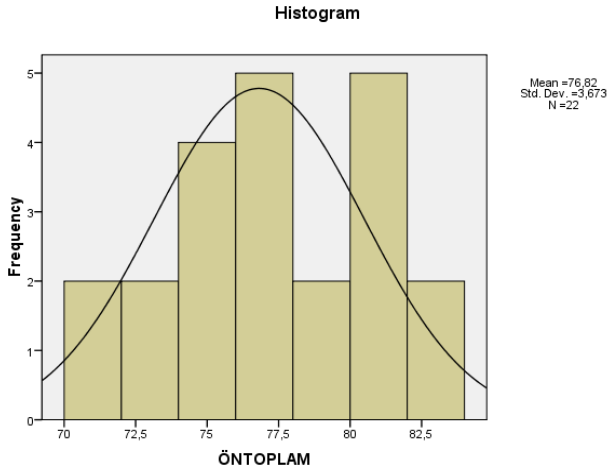

Grafik 4.1. Çalışmaya Katılan Öğrencilerin Ön Test Puan Dağılımları

Grafik 4.1'de görüldüğü gibi öğrencilerin Özgüven Gözlem Listesi ön test puanları normal dağılım göstermektedir. Puanların normal dağılması bağımsız

örneklemlerde t testi için uygunluğunu göstermektedir. Tablo 4.5'te cinsiyet değişkenine göre bağımsız örneklemlerde t testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 4.5

Çalışmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre Bağımsız Örneklemlerde t Testi Sonuçları

Cinsiyet	**N**	$\overline{X}$	**S**	**sd**	**t**	**p**
Kız	9	75,8889	4,10	20	,987	,336
Erkek	13	77,4615	3,35			

Tablo 4.5'te görüldüğü gibi çalışmaya katılan öğrencilerin özgüven ön test puanları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir, t(20)=,987, p<,05.

4.3. "Çalışmaya katılan öğrencilerin yaratıcı drama etkinlikleri sonrasında özgüven durumları nasıldır?" Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Çalışmaya katılan öğrencilere 12 hafta boyunca yaratıcı drama etkinlikleri uygulandıktan sonra özgüven durumlarında değişiklik olup olmadığı Özgüven Gözlem Listesi kullanılarak tespit edilmiştir. Tablo 4.6'da çalışmaya katılan öğrencilerin Özgüven Gözlem Listesi'ne göre aldıkları puanlar görülmektedir.

Tablo 4.6

Çalışmaya Katılan Öğrencilerin Yaratıcı Drama Etkinlikleri Sonrasında Ölçülmüş Özgüven Puanları

Öğrenci	**Son Test Puan**
Öğrenci1	79
Öğrenci2	78
Öğrenci3	80
Öğrenci4	82
Öğrenci5	82
Öğrenci6	83
Öğrenci7	99
Öğrenci8	82
Öğrenci9	77
Öğrenci10	78
Öğrenci11	77
Öğrenci12	72
Öğrenci13	77
Öğrenci14	78

Tablo 4.6 (*Devamı*)

Öğrenci15	78
Öğrenci16	77
Öğrenci17	80
Öğrenci18	79
Öğrenci19	80
Öğrenci20	88
Öğrenci21	79
Öğrenci22	80

Tablo 4.6'da görüldüğü gibi çalışmaya katılan öğrencilerin yaratıcı drama etkinlikleri sonrasında Özgüven Gözlem Listesi'nden aldıkları puanlar 72 ile 99 puan arasında değişmektedir.

Tablo 4.7'de çalışmaya katılan öğrencilerin uygulama sonrasında aldıkları ortalama puanlar verilmiştir.

Tablo 4.7

Çalışmaya Katılan Öğrencilerin Uygulama Sonrası Özgüven Puan Ortalamaları

Özgüven	**Kişi Sayısı**	**En Düşük Puan**	**En Yüksek Puan**	**Ortalama**	**Standart Sapma**
Öntoplam	22	72	99	80,2273	5,18176

Tablo 4.7'de görüldüğü gibi çalışmaya öğrencilerin özgüven puan ortalaması $\overline{X}$ =80,2273'tür. Bu bulguya göre öğrencilerin son test puanları ön test puanlarından yüksektir. Bu bulguya göre yaratıcı drama etkinliklerinin öğrencilerin özgüven gelişimine olumlu katkı yaptığı söylenebilir.

4.4. "Çalışmaya katılan öğrencilerin yaratıcı drama etkinlikleri sonrasında özgüven gelişimleri cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?" Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Çalışmaya katılan öğrencilerin 12 haftalık uygulama süreci sonunda özgüven gelişimlerinde cinsiyete göre bir farklılaşma olup olmadığını tespit etmek için öğrencilerin son test puan ortalamaları tespit edilmiştir.

Tablo 4.8'de çalışmaya katılan öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre aldıkları ortalama puanlar verilmiştir.

Tablo 4.8

Çalışmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre Uygulama Sonrası Özgüven Puan Ortalamaları

Özgüven		Kişi Sayısı	Ortalama	Standart Sapma
Son Test	**Erkek**	13	80,7692	5,77572
	Kız	9	79,4444	4,39065

Tablo 4.8'de görüldüğü gibi çalışmaya katılan erkek öğrencilerin özgüven puan ortalaması $\overline{X}$ =80,7692; kız öğrencilerin özgüven puan ortalaması ise $\overline{X}$ =79,4444'tür. Ortalama puanlar incelendiğinde hem erkek öğrencilerin hem kız öğrencilerin puanlarında artış olduğu görülmektedir. Ancak erkek öğrencilerin puanı ön testte olduğu gibi kız öğrencilerden yüksektir.

Bu sonuca göre öğrencilerin cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılığın var olup olmadığını tespit etmek için bağımsız örneklemlerde t testini kullanılması gerekmektedir. Ancak bağımsız örneklemlerde t testini uygulamak için puanların normal dağılım şartını sağlaması gerekmektedir. Grafik 4.2'de son test puanlarının dağılımı görülmektedir.

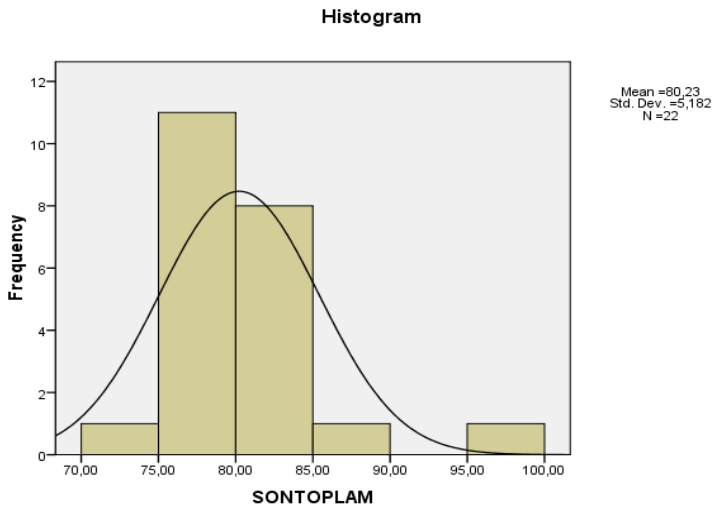

Grafik 4.2. Çalışmaya Katılan Öğrencilerin Son Test Puan Dağılımları

Grafik 4.2'de görüldüğü gibi öğrencilerin Özgüven Gözlem Listesi son test puanları sağa çarpık bir dağılım göstermektedir yani normal dağılmamaktadır. Puanların normal dağılım göstermediği durumlarda nonparametrik testler kullanılmaktadır. Bağımsız örneklemlerde t testi için nonparametriği olan Mann Whitney U Testi'nin kullanılması uygundur. Tablo 4.9'da cinsiyet değişkenine göre Mann Whitney U Testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 4.9

Özgüven Gelişiminin Cinsiyete Göre U Testi Sonuçları

	Cinsiyet	**N**	**Sıralar Ortalaması**	**Sıralar Toplamı**
Özgüven	**Erkek**	13	11,88	154,50
	Kız	9	10,94	98,50
	Toplam	22		

Test İstatistikleri[b]

	Özgüven
Mann-Whitney U	53,500
Wilcoxon W	98,500
Z	-,338
Asymp. Sig. (2-tailed)	,736
Exact Sig. [2*(1-tailed Sig.)]	,744[a]

a. Not corrected for ties.

b. Grup: Cinsiyet

Çalışmaya katılan öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre uygulama sonrasındaki özgüven gelişimi puanlarına ait Mann Whitney U testi sonuçları Tablo 4.10'da verilmiştir.

Tablo 4.10

Cinsiyet Değişkenine Göre U Testi Sonuçları

Grup	**n**	**Sıra Ortalaması**	**Sıra Toplamı**	**U**	**P**
Kız	9	10,94	98,50	53,500	,744
Erkek	13	11,88	154,50		

Tablo 4.10 incelendiğinde 12 haftalık uygulama sonucunda kız ve erkek öğrencilerin özgüven gelişimlerinde cinsiyete göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Bu bulgu özgüven gelişiminin cinsiyete göre farklılaşmadığını göstermektedir.

4.5. "İlkokul ikinci sınıfta yapılan yaratıcı drama etkinlikleri öğrencilerin özgüven gelişimlerini etkilemekte midir?" Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Çalışmaya katılan öğrencilerin yaratıcı drama etkinlikleri öncesi ve sonrasında özgüven gelişimlerindeki farkı belirlemek amacıyla ilişkilendirilmiş örneklemlerde t testinin nonparametrik alternatifi olan İlişkili Örneklemler İçin Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi kullanılmıştır. Bu testin kullanılmasının sebebi son test puanlarının normal dağılım göstermemesidir. Tablo 4.11'de özgüven gelişimi puanlarına ait öntest- sontest puanları arasındaki farkın anlamlılığına ilişkin Wilcoxon işaretli sıralar testi verilmiştir.

Tablo 4.11

Özgüven Gelişimi Öntest-Sontest Puanları İçin Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

		N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı
sontest - öntest	**Negatif Sıralar**	6[a]	6,25	37,50
	Positif Sıralar	15[b]	12,90	193,50
	Eşit	1[c]		
	Toplam	22		

a. sontest < öntest
b. sontest > öntest
c. sontest = öntest

Test İstatistikleri[b]

	sontest – öntest
Z	-2,719[a]
Asymp. Sig. (2-tailed)	,007

a. Negatif Sıralar Temeline Dayalı
b. Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi

Çalışmaya katılan öğrencilerin deney öncesi ve sonrası özgüven gelişiminin anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Wilcoxon işaretli sıralar testi sonuçları Tablo 4.12'de verilmiştir.

Tablo 4.12

Çalışmaya Katılan Öğrencilerin Deney Öncesi ve Sonrası Özgüven Gelişimi Puanlarının Wilcoxon İşaretli Testi Sonuçları

Sontest-Öntest	**n**	**Sıra Ortalaması**	**Sıra Toplamı**	**z**	**p**
Negatif Sıra	6[a]	6,25	37,50	2,71	,007
Pozitif Sıra	15[b]	12,90	193,50		
Eşit	1[c]				

a.sontest<öntest

b.sontest>öntest

c.öntest=sontest

Tablo 4.12'de gösterilen verilere göre çalışmaya katılan öğrencilerin özgüven gelişiminde deney öncesi ve sonrası puanları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir, z=2,71, p<,05. Fark puanlarının sıra ortalaması ve toplamları dikkate alındığında gözlenen bu farkın pozitif sıralar, yani son test puanı lehinde olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre, düzenlenen yaratıcı drama etkinliklerinin çocukların özgüven gelişimlerinde önemli bir etkisi olduğu söylenebilir.

Yapılan gözlemlerle ulaşılan bulgulara göre görülmüştür ki drama çalışmaları kız ve erkek bütün öğrencilerin özgüven gelişimlerini olumlu yönde etkilemektedir. Diğer derslerde çekingen, pasif hatta öğretmene görünmemek için çaba sarf eden çocuklar drama çalışmalarında kendilerini gösterip, sınıfta var olduklarını ispatlamak için oldukça gönüllü ve atılgan davranışlar göstermektedirler. Drama çalışmalarının yapıldığı derslerin ardından öğrencilerin tamamı daha neşeli, daha güvenli ve daha enerjik olarak günlerini devam ettirmekte oldukları gözlemlenen davranışlar arasındadır. Dersler esnasında başaramam, öğrenemem, yapamam kaygısı ile çekingenlik gösteren öğrenciler drama çalışmaları esnasında yanlış yapma kaygısı taşımadıkları için deneme isteği artmakta ve kendilerini göstermek için çok istekli

davranmaktadırlar. Drama çalışmalarında gösterdikleri rahatlıkla bir şeyleri başarıp kendilerini gösteren öğrenciler daha sonrada daha kendinden emin kendine güvenen bireyler olarak sınıf çalışmalarına katılmaya başlamışlardır.

Drama çalışmalarına başlamadan önce dramanın ne olduğu nasıl uygulanacağı öğrencilere anlatılmıştır. Dramada belli bir metnin, ezberin, yanlış yaptın durumunun olmadığını kavrayan çocuklar drama yolu ile verilen tüm etkinliklere katılmak istemişlerdir. Çocuklara göre drama oyun ile eş anlamlıydı ve içlerinde var olan oyun sevgisi dramaya da aktarıldı. Bu sevgi ve rahatlık ile kendilerine verilen konuyu drama yolu ile canlandıran öğrencilerin yapıyorum, başarıyorum ve beğeniliyorum duygusunu doya doya yaşadıklarını gözlemlenen davranışlardandır. Bu durumda çocukların korkularından sıyrılıp, daha istekli ve özgüvenle kendilerini arkadaşlarına ve öğretmenlerine gösterme çabası içine sokmuştur.

Yapılan gözlemler neticesinde görülmüştür ki öğrencilerin başarılarını etkileyen en önemli etkenlerden biri çocuğun sahip olduğu veya maalesef olamadığı özgüven duygusudur. Çocuğun kendisine olan güveni öğretmeni ve arkadaşları tarafından biraz olsun desteklenip cesaretlendirildiği durumlarda çocuk "deneyeyim öğretmenim" demekte ve denemesi sonucu ben yapamam başaramam dediği birçok şeyi yapabileceğini keşfetmektedir. Drama da çocuk yapamam kaygısı taşımadığı için gerçek hayatta denemek bile istemediği birçok şeyi yapmak için can atan davranışlar göstermektedir. Bu çalışmalar esnasında kendilerini daha bulunduğu artama ait, daha dahil hisseden çocuklar rahatlamakta ve daha mutlu hale gelmektedirler. Gerçek hayatta yapmadıkları birçok davranışı drama çalışmaları esnasında uygulayan çocuklar bunu da yapabiliyorum duygusunu kazanarak günlük yaşamlarına birçok yeni ve pozitif davranış şekilleri katmışlardır. Bunlardan bazıları, grup içinde konuşmalara katılmak, kendi olumlu özelliklerinin farkına varmak, başkalarının olumlu özelliklerinin farkına varmak, yapmaları gereken her davranışta mükemmel olmaları gerekmediğini önemli olanın ellerinden gelen çabayı göstermiş olmalarının olduğunu fark etmek, duygu ve fikirlerinin önemli olduğunun ve bu nedenle duygu ve fikirlerini çeşitli yollarla açıklamalarının mümkün olduğunu öğrenmiş olmalarıdır. Gözlemler sonucu ortaya çıkmıştır ki özgüven çocuklarımızın mutluluk ve başarıları için son derece önemli ve gerekli bir duygudur. Öğrenciler yeni karşılaştıkları bir konuyu nasıl anlatalım? sorusu karşısında akıllarına ilk gelen cevap olarak "öğretmenim canlandıralım" cevabını

vermektedirler. Bu istek sonucu yapılan drama çalışmaları neticesinde öğrencilerin konuyu anlamlandırdıkları, konudan haberdar oldukları görülmüştür. Öğrenciler bu farkındalıkları ile eğitim öğretim etkinliklerine daha istekle katılmış ve kendilerini arkadaşlarına gösterebilme şansı buldukları için mutlu ve özgüvenli olarak sınıf içi etkinliklere dahil olmuşlardır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu bölümde yapılan araştırmalar, incelemeler ve elde edilen bulgular doğrultusunda ilkokulda yapılan yaratıcı drama etkinliklerinin öğrencilerin özgüven gelişimine etkisi hakkında çeşitli sonuçlara ulaşılmış ve önerilerde bulunulmuştur.

Bu araştırmada drama çalışmalarının ilkokul öğrencilerinin özgüven duygularına etkileri araştırılmıştır. Yapılan gözlemler sonucunda drama çalışmalarının cinsiyet farkı gözetmeksizin tüm öğrencilerin özgüven duygularını olumlu yönde etkilediği görülmüştür.

Yapılan 12 haftalık drama çalışmaları sonucunda görülmüştür ki drama çalışmaları esnasında öğrenciler daha rahat, daha mutlu daha güvenli şekilde kendilerini ifade etmekte ve sınıf çalışmalarına katılmaktadırlar. Bu rahatlamışlık ve özgüven çocukların arkadaşları arasında kendilerini daha iyi hissetmelerine, daha katılımcı daha istekli olmalarına sebep olmuştur. Öğrenci davranışları gözlemlendiğinde görülmüştür ki çocuklar drama esnasında yanlış yapma diye bir durumun olmadığını anladıkları zamandan itibaren kendilerini ifade etmek, bir görev ve sorumluluk almak için daha istekli duruma gelmiştirler. Bunun sonucunda kendilerini grup içinde daha iyi hissettikleri ve gruba aitlik oluşturdukları için kendilerini daha önemli görüp değerliliklerinin farkına varmışlardır.

Tablo 4.1' de görüldüğü gibi çalışmaya katılan öğrencilerin Özgüven Gözlem Listesi'ne göre aldıkları puanlar 70 ile 83 puan arasında değişmektedir Tablo 4.2'de görüldüğü üzere çalışmaya katılan öğrencilerin özgüven puan ortalaması $\overline{X}$ =77, 4615'tir. Bu sonuca göre çalışmaya katılan öğrencilerin özgüvenlerinin düşük olmadığı söylenebilir. Çalışmaya katılan öğrencilere 12 hafta boyunca yaratıcı drama etkinlikleri uygulandıktan sonra özgüven durumlarında değişiklik olup olmadığı Özgüven Gözlem Listesi kullanılarak tekrar tespit edilmiş sonuçlar Tablo 4.6'da gösterilmiştir. Tablo 4.6'da verilen bilgilere göre çalışmaya katılan öğrencilerin yaratıcı drama etkinlikleri

sonrasında Özgüven Gözlem Listesi'nden aldıkları puanlar 72 ile 99 puan arasında değişmektedir. Tablo 4.7'de çalışmaya katılan öğrencilerin uygulama sonrasında aldıkları ortalama puanlar verilmiştir. Tablo 4.7'de görüldüğü gibi çalışmaya katılan öğrencilerin özgüven puan ortalaması $\overline{X}$ =80,2273'tür. Bu bulguya göre öğrencilerin son test puanları ön test puanlarından yüksektir. Bu bulgular doğrultusunda drama etkinliklerinin öğrencilerin özgüven gelişimine olumlu katkı yaptığı söylenebilir. Poston-Anderson (2003)' ın yaptıkları bir çalışmada elde edilen sonuçlardan olan öğrencilerin dramalara katılımı sonucunda kendine güvenlerinin arttığı, üst düzey düşünme becerilerinin geliştiği, farkındalıklarının geliştiği, daha iyi anladıkları ve kendilerini daha güçlü hissettiklerine ilişkin bulgular bizim çalışmamız ile örtüşmektedir. Freeman, Sullivan ve Fulton (2003), deneysel bir ortamda uyguladıkları drama eğitim programının öğrencilerde benlik kavramı ve sosyal beceriler konularında kontrol grubundakilere oranla daha yüksek düzeyde etkili olduğunu tespit etmişlerdir. Dalkılıç (1998), çocuklarda saklı duran enerjinin harcanması için uygun tekniklerden birinin drama tekniği olduğunu ve bu teknikle çocuğun kendisini tanıdığını belirtmişlerdir. Bu da bizim gözlemlerimiz sonucu ulaştığımız çocuk kendinde var olan potansiyelin farkına vardığında, kendini tanıdığında kendine olan güveninin arttığı bulgusuyla uyuşmaktadır.

Tablo 4.3'te araştırmaya katılan öğrencilerin 13 (59,9)'ünün erkek, 9 (%41,01)'unun kız olduğu gösterilmiş, Tablo 4.4'te çalışmaya katılan öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre aldıkları ortalama puanlar verilmiştir. Tablo 4.4' te verilen bilgilere göre çalışmaya katılan erkek öğrencilerin özgüven puan ortalaması $\overline{X}$ =77,4615; kız öğrencilerin özgüven puan ortalaması ise $\overline{X}$ =75,8889'dur. Grafik 4.1. de çalışmaya katılan öğrencilerin ön test puan dağılımları gösterilmiştir. Puanların normal dağılması bağımsız örneklemlerde t testi için uygunluğu göstermiştir. Tablo 4.5'te cinsiyet değişkenine göre bağımsız örneklemlerde t testi sonuçları verilmiştir. Tablo 4.5'te görüldüğü gibi çalışmaya katılan öğrencilerin özgüven ön test puanları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir.Bu sonuçta drama çalışmalarının kız ve erkek bütün öğrencilerin özgüven duygularını olumlu yönde etkilediğini göstermektedir. Dubow ve arkadaşları (1987) yaptıkları bir çalışmada kız ve erkeklerden oluşan 398 kişiyi sekiz yaşından itibaren izlemişler, ailelerin çocuklara

karşı tutumların özgüven ve davranış biçimleri açısından 22 yıl gözlemlenmiş, incelemişlerdir. Bu araştırma sonucunda görülmüştür ki otoriter olmayan ve uygun anne baba tutumları ile büyüyen yetişkinlerin özgüven duygusunun kız ve erkek diğer yetişkinlere göre daha yüksek seviyede geliştiği saptanmıştır (Eldeleklioğlu, 2004). Önder (2006)' in eğitici drama uygulamalarının altı yaş çocuklarının kendilik algısı üzerindeki etkisini incelediği çalışmasında çocuğun cinsiyet değişkeninin kendilik algısı üzerinde etkisi olmadığını ve eğitici drama eğitiminin çocukların kendilik algısı üzerinde olumlu etkisinin olduğunu tespit etmiştir ve bu iki sonuçta çalışmamızla örtüşmüştür.

Tablo 4.12'de gösterilen verilere göre çalışmaya katılan öğrencilerin özgüven gelişiminde deney öncesi ve sonrası puanları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Fark puanlarının sıra ortalaması ve toplamları dikkate alındığında gözlenen bu farkın pozitif sıralar, yani son test puanı lehinde olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre, düzenlenen yaratıcı drama etkinliklerinin ilkokul ikinci sınıf çocuklarının özgüven gelişimlerinde önemli bir etkisi olduğu söylenebilir. Ören ve Ormancı (2010), Dramanın İlköğretimde Kullanılabilirliğine Yönelik Sınıf Öğretmeni Adaylarının Görüşleri: Demirci Eğitim Fakültesi Örneği adlı çalışmalarında öğretmen adaylarının, dramanın ilköğretimde uygulanması sonucunda öğrencilerde pek çok kazanımın gerçekleşeceğini düşündükleri, drama sayesinde öğrencilerin empati kurma, yaratıcı ve eleştirel düşünme, sosyalleşme ve iletişim kurma becerilerinin gelişebileceği öngörülmekte olduklarını tespit etmişlerdir. Aynı zamanda öğrenciler dramada, tüm süreç boyunca aktif olduğundan girişimcilik, kendini ifade edebilme ve özgüven duygusunda artma meydana geleceği belirttiklerini bildirmişlerdir.

Sonuç olarak günümüz eğitim teknikleri arasında önemli bir yeri olan drama, kendini doğru olarak ifade edebilen, birçok alanda yaratıcılığını kullanan, sosyal ilişkileri güçlü ve sağlam, kendine güvenen, problem çözebilen bireyleri yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Bunları sağlayabilmek içinde drama eğitimin her alanında rahatlıkla kullanılabilecek ve kullanılması gereken bir teknik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu sonuca dayalı olarak öğrencilerde var olan özgüven sorunlarını çözmek veya özgüven seviyelerini yükseltmek için yapılabilecekler hakkında şu önerilerde bulunulmuştur:

1. Öğretmenler sınıflarında bulunan düşük özgüvene sahip çocuklara sınıf içinde başarabilecekleri işler vererek ve eğitim öğretim esnasında çocuğun kendini rahatça ifade edebildiği drama etkinliklerine yer vererek özgüven konusundaki gelişimlerini desteklemelidir.

2. Yapılan birçok çalışma göstermiştir ki her çocuğun özgüven düzeyi, özgüven gelişimi birbirinden farklıdır. Bu durum dikkate alınarak öğretmenler bu farklılıklara uygun beklentiler oluşturmalı ve eğitim öğretim etkinlikleri planlamalıdır.

3. Drama yönteminin öğrencilerin öğrenmelerine ve özgüvenlerinin gelişimine etkisi bilinmektedir. Öğrencilerin özgüvenlerinin geliştirilmesinde oldukça etkili olan drama yöntemi konusunda öğretmenler hizmet içi eğitim yolu ile bilgilendirilmeli ve dramanın önemi tüm öğretmenlere ve özellikle sınıf öğretmenlerine anlatılmalıdır.

4. Drama uygulamalarından istenen sonuçların tam olarak alınabilmesi için öğretmenin konu hakkında sahip olduğu bilgi ve beceri kadar dramanın uygulanacağı ortamın önemi de göz ardı edilmemeli ve okullarımızda drama salonlarının oluşturulması için yetkililer ile işbirliği yapılarak gerekenler yapılmalıdır.

5. Çocukların özgüven duygularının gelişimi için aileler demokratik tutumu benimsemeye çalışmalıdır. Bunu sağlamak içinde anne baba eğitiminin önemi kabul edilip bu konuda çeşitli eğitimler düzenlenmelidir.

KAYNAKÇA

Adams, J.F. (1995). *Ergenliği anlamak*. (Çev. Bekir Onur ve diğ.,). İstanbul: İmge Kitabevi Yayınları.

Adıgüzel, Ö. (2012). *Eğitimde yaratıcı drama*. Ankara: Naturel Yayınevi.

Akbaba, S., Sağlam, S. ve Kök, M. (2003). *Eğitim öğretimde drama ve oyunlar.* Erzurum: Cemre Ofset Yayıncılık.

Akın, A. (2007). Öz- Güven ölçeğinin geliştirilmesi ve psikometrik özellikleri. *AİBÜ. Eğitim Fakültesi Dergisi. 7(2),* 165-175.

Akyol, K. A. (2003). Drama ve dramanın önemi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 1(2),* 179-192.

Araptarlı, N. (t.y). Çocuklarda özgüven gelişimi. Duru psikolojik Danışmanlık, Meditasyon ve Gelişim Merkezi (İnternet)

Arıkan, Y. (2007). *İlköğretimler için uygulamalı tiyatro ve drama eğitimi*. İstanbul: Pozitif Yayınları.

Arslangiray, E. (2003). Eğitimde bir özgüven ve demokrasi ortamı sessiz toplantı. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 36 (1-2),* 89-96.

Avşaroğlu, S., Üre, Ö. (2007). Üniversite öğrencilerinin karar vermede özsaygı, karar verme ve stresle başa çıkma stillerinin benlik saygısı ve bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 18,* 85-100.

Barutcugil, İ. (t.y). Özgüven nasıl kazanılır? www.rcbadoor.com. KİGEM Kişisel gelişim merkezi

Baymur, F. (1994). *Genel psikoloji.* (13. Baskı) İstanbul: İnkılap Kitapevi.

Bloom, B. S. (1979). *İnsan nitelikleri ve okulda öğrenme*. (Çev. Durmuş Ali Özçelik). Ankara: Milli Eğitim Basım Evi.

Bozdoğan, Z. (2003). *Okulda rehberlik etkinlikleri ve yaratıcı drama*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemleri.*(7. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.

Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı.* Ankara: Pegem Akademi.

Campbell, L., Campbell, B. ve Dickinson, D. (1999). *Teaching & learning through multiple intelligences.* United States of America: Allyn and Bacon.

Catterall, S. J. (1998). Research on drama and theatre in education. *Journal of Educational Research.* November/December. Vol. 87.

Coopersmith, S. (1967). The antecedents of self- esteem. Freeman.

Cox, J. (2002). *Teaching through drama.* USA: National Arts Education Research Center.

Demiröz, T. (2012). *Bazı boyutlarıyla özgüven,* Psikoloji, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Makaleleri Kütüphanesi.(İnternet). Doktor sitesi.com.

Döğüşgen, M. M. (2010). *Etkin çocuk eğitimi ve özgüven*. İstanbul: Ekinoks Yayınları.

Dubow, E.F., ve ark.(1987). Childhood correlates of adult ego development. *Child Development.* 58, 860-69.

Durmuş, A. (2006). *Çocukta özgüven gelişimi ve karakter eğitimi*. İstanbul: Nesil Yayınları.

Eldeleklioğlu, J. (2004). Çocuklarda özgüven gelişimi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi. 24. (2),* 111-121

Ellison, S. & Barnet, B.A. (2010). *Özgüvenli çocuklar yetiştirmenin 365 yolu.* İstanbul: Pozitif Yayınları.

Ertuğrul, H. (2005). *Ailede ve okulda çocuk eğitimi*. İstanbul: Nesil Yayınları.

Gebenliler, E. (2006). www.aktifdrama.com

Göknar, Ö. (2007). *Özgüven kazanmak*. Ankara: Arkadaş Yayınevi.

Gönen, M. ve Uyar Dalkılıç, N.(2009). *Çocuk eğitimine yaratıcı drama.*(1. Baskı). İstanbul: Epsilon Yayınevi.

Guay,F., Marsh, H.W., ve Boivin, M. (2003). Academic self-concept and academic achievement: Developmental perspectives on their causal ordering. *Journal of Educatıonal Psychology.* Vol. 95, No.1, 124-136.

Günalp, A. (2007). Farklı anne baba tutumlarının okul öncesi eğitim çağındaki çocukların duygusal gelişimine etkisi (Aksaray ili örneği). Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Hambly, K. (2001). *Öz güven.* (Çev.:B. Bıçakçı). İstanbul: Rota Yayınları. Siyah Beyaz Serisi. http://www.izafet.com/kisiselgelisimmerkezi/379105ozguvennedirc. html#ixzz26tiC1qTh 23.01.2009 tarihli yazı

Humphreys, T. (2002). *Çocuk eğitiminin anahtarı: özgüven.* (Çev. Tanju Anapa). (4. Baskı). İstanbul: Epsilon Yayıncılık.

Kağıtçıbaşı, Ç. (2000). *Kültürel psikoloji kültür bağlamında insan ve aile.* İstanbul: Evrim Yayınları.

Kandır, A.(2003). Yaratıcı dramanın okul öncesi eğitim programlarındaki yeri ve hedefleri. *Okul öncesi eğitimde drama teoriden uygulamaya*. Ankara: Kök Yayıncılık.

Karabekiroğlu, K. (2011). *Çocuğuma nasıl davranmalıyım?*. İstanbul: Say Yayınları.

Keçe, C. (2012). Öz saygı ve özgüven nedir?. (İnternet).

Kelner, L. B. (1993). *The creative classroom***.** United States of America:Heinemann Portsmouth.

Köksal Akyol, A. (2003). Drama ve dramanın önemi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 1 (2),* 179-192.

Kulaksızoğlu, A. (2001). *Ergenlik psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Kurtuldu, P.S. (2007). İlköğretim okulu yöneticilerinin özgüven düzeyleri ile liderlik düzeyleri arsındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Lamborn, S. ve Ark. (1991). Patterns of competence and adjusment among adolescent from authoritative, authoritation, ındulgent and negiectful families. *Child Development, 62*, 1049-1065.

Lauster, P. (2005). *Özgüven öğrenilebilir*. (Çev. Lütfi Yarbaş). İzmir: İlya Yayınevi.

McCaslin, N.(2000). *Creative drama in the clasroom and beyond*.(7th Ed.). New York: Longman, Inc.

Mckaym, ve Fannıng, P. (1998). *Özgüven yaratılması ve korunması,* (Çev. Anita Tatlıer). İstanbul: Epsilon Yayınevi.

MEB. (2010). *Çocuk oyunları.*

Norman, J. (1981). *Drama in education: A curriculum for change.* Oxford.

O'Neill, C.ve Lambert,A.(1990). *Drama structures a practical handbook for teachers*. London: Heinemann Educational Book Inc.

Ormancı, Ü., Ören Şaşmaz, F.(2010). Dramanın ilköğretimde kullanılabilirliğine yönelik sınıf öğretmeni adaylarının görüşleri: Demirci Eğitim Fakültesi örneği. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 43 (1),* 165-191.

Osho. (2006). *Çocuk,* (Çev. S.Ovvo). İstanbul: Ovvo Basım Yayın.

Önder, A. (1999) *Kuramsal temellerle uygulama teknikleri ve örnekleri*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.

Önder, A. (2006). *İlköğretimde eğitici drama temel ilkeler uygulama modelleri ve örnekleri.* İstanbul: Morpa Yayınları.

Özbey, Ç. (2004). *Çocuk sorunlarına yapıcı çözümler*. İstanbul: İnkılap Kitapevi.

Parmaksızoğlu, İ., ve Avşaroğlu, S. (2012). Öğretmen adaylarının benlik saygısı düzeylerine göre iyimserlik ve stresle başa çıkma stillerinin incelenmesi. *İlköğretim Online, 11(2),*543-555.

Perese Karakter Okulu Öğretmen Kitabı. (2003). *Özgüven, uygulamaya hazır 56 sınıf içi etkinlik,* (1. Baskı). İstanbul: Nobel Yayın Dağıtım.

San, İ. (1995). *Sanatta yaratıcılık oyun drama. yaratıcılık ve eğitim semineri.* Ankara: TED Yayınları.

San,İ.(2002). *Yaratıcı drama eğitsel- boyutları.yaratıcı drama 1985-1995 yazılar,* (Edit. Adıgüzel, H.Ö). Ankara: Naturel.

Schmuch, A.R ve Schmuck, A.P. (2001). *Group processes in the classromm. USA:* by The McGraw- Hill Companies.

Schützenberger, A.A. (1995). *Psikodrama: yöntemlerin bir özet sunumu,* (Çev.A. Özbek). Ankara: Grup Psikoterapileri Derneği Yayını.

Seldın, T. (2008). *Harika çocuk nasıl yetiştirilir?*,(1. Baskı). (Çev. Tuğba Işık Ercan). Kaknüs Yayınları.

Senemoğlu, N. (1989). *Öğrenci giriş nitelikleri ile öğretme – öğrenme süreci özelliklerinin matematik dersindeki öğrenme düzeyini yordama gücü.* Araştırma Raporu. Ankara: H.Ü. Eğitim Bilimleri Bölümü.

Senemoğlu, N. (1989). *Öğrenci giriş nitelikleri ile öğretme- öğrenme süreci özelliklerinin matematik derslerindeki öğrenme düzeyini yordama gücü.* Yayınlanmamış araştırma raporu. Hacettepe Üniversitesi.

Soner, O. (1995). *Aile uyumu, öğrenci özgüveni ve akademik başarı arasındaki ilişkiler.* Yayınlanmamış doktora tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Sullivan, K. (2002). *Baskı altındaki çocuklar*, (Edit. Canan Başoğlu, Çev. Sermin Can). İstanbul: Kariyer Yayınları.

Sun, M. ve Seyrek, H. (1993). O*kul öncesi eğitimde oyun dersi el kitabı.* Ankara: Sun Yayınları

Şahan, H.H. (2008). Zenginleştirilmiş öğretim etkinliklerinin ilköğretim 3. sınıf matematik dersi öğretim programındaki kazanımların gerçekleşme düzeyine ve öğrencilerin akademik özgüven özelliklerine etkisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 56,* 607-632.

TDKa,http://www.tdkterim.gov.tr/?kelime=beceri&kategori= terim&hng=md(07.01.2012)

TDKb,http://www.tdkterim.gov.tr/?kelime=beceri&kategori= terim&hng=md(07.01.2012)

Sertuğ, O. (Ed.). (2012). *Okul öncesi aktif eğitim seti*. Timaş okul.

Tuluk, N.(2004) Yaratıcı drama. *PİVOLKA, 3 (15),* 10-12.

Tuyan, S. ve Beceren, (2004). Personal Excellence Mayıs 2004 sayısında yayımlanmıştır.

TDK. (2012). *Türk dil kurumu büyük Türkçe sözlüğü.*

Uşaklı, H.(2011). *Drama ve iletişim becerileri.* Ankara: Nobel Yayıncılık.

Uzm. Psk. Nihat ARAPTARLI http://www.durupsikolojimerkezi.com/ozguven-nedir-nasil-gelisir).

Yapıcı, Ş. ve Yapıcı, M. (2004). *Ruh sağlığı yerinde insan. Bilim, Eğitim ve Düşünce Dergisi*, 4 (2), e-dergi, www.universite-toplum.org.

Yavuzer, H. (1995). *Çocuk eğitimi el kitabı*. İstanbul: Remzi Kitapevi.

Yavuzer, H. (2000). *Okul çağı çocuğu*. İstanbul: Remzi Kitapevi.

Yavuzer, H. (2003). *Çocuğu tanımak ve anlamak*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yıldırım, A., Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yoldaş, N. *kişiselgelişim.net/index.php?topic=111.0;wap2* Erişim Tarihi:18.12.2011

Yörükoğlu, A. (1998). *Çocuk ruh sağlığı*. (22. Basım). İstanbul: Özgür Yayınları.

Yuva Yayınları. (2007). *İlköğretim okulları için uygulamalı drama*. İstanbul: Yuva Yayınları.

EKLER

Ek 1: Özgüven Gözlem Listesi

Değerli meslektaşım; aşağıda hazırlanmış olan gözlem listesinde, okul öncesi eğitim çağındaki çocuğun özgüven duygusunu belirlemeye yönelik davranış listesi bulunmaktadır.Siz de, öğrencinizin özgüven duygusu hakkında daha önce yapmış olduğunuz gözlemlerinize dayanarak, aşağıdaki davranış seçeneklerinden uygun olanlarını işaretleyiniz.

Yardımlarınız için teşekkür ederim.

Okulu:	Sınıf ve Şube:	Yaş grubu:	Öğrenci No:	Tarih:

GÖZLEM LİSTESİ

	Evet	Hayır
1. Kendisi başarabileceği halde, başkalarının yardımına ihtiyaç duyar mı?	( )	( )
2. Sürekli dikkat çekmeye çalışır mı?	( )	( )
3. Öfke ve kızgınlığını, başkalarını suçlayarak mı ifade ediyor?	( )	( )
4. Kendi hatalarını, arkadaşlarının üzerine atar mı?	( )	( )
5. Hata yaptığında, telafi etmek için mücadele ediyor mu?	( )	( )
6. Eleştirilmekten korkar mı?	( )	( )
7. Engellenme karşısında, ağlama davranışı gösterir mi?	( )	( )
8. Hata yaptığı zaman, aşırı derecede keyfi kaçar mı?	( )	( )
9. Hata yaptığında, hatasını üstlenir mi?	( )	( )
10. Yapmış olduğu bir çalışmayı gizler mi?	( )	( )
11. Yeni bir işe kalkışırken tedirgin olur mu?	( )	( )
12. Sevgi ve ilgi yoksunluğundan rahatsız oluyor mu?	( )	( )
13. Verilen bir sorumluluk karşısında, umursamaz davranıyor mu?	( )	( )
14. Kendini, arkadaşlarından aşağı görüyor mu?	( )	( )
15. Yeni arkadaşlarla kaynaşmakta sıkıntı çekiyor mu?	( )	( )
16. Yeni aktivitelere, mücadelelere girmekte isteksiz mi?	( )	( )
17. Sık sık güven tazelemek ve yardım almak ister mi?	( )	( )

18. Okuldaki sorumluluklarında, dikkatsiz ve özensiz davranıyor mu?	( )	( )
19. Daima, insanları memnun etme çabası içinde midir?	( )	( )
20. Verilen sorumluluktan sıyrılmaya (kaçmaya) çalışıyor mu?	( )	( )
21. Almaktan çok, vermekten mi hoşlanıyor?	( )	( )
22. Sinirlendiğinde, kendisine zarar veriyor mu?	( )	( )
23. Sık sık küsme davranışı gösterir mi?	( )	( )
24. Memnuniyetsizliğini, sessiz kalarak mı belli eder?	( )	( )
25. Sınıfta, çekingen ve pasif kalıyor mu?	( )	( )
26. Bir iş yaparken, izlenmekten rahatsız oluyor mu?	( )	( )
27. Sorumluluk verildiğinde, yapmamak için bahane arıyor mu?	( )	( )
28. Sınıf içinde, bağımsız olarak yapabileceği basit davranışlarda bile izin alıyor mu?	( )	( )
29. Karar vermekte güçlük çekiyor mu?	( )	( )
30. Verilen bir etkinliğin her aşamasında,öğretmenin onayını bekliyor mu?	( )	( )
31. Yeniliklere ve değişime açık mı?	( )	( )
32. Yapmış olduğu bir işi beğenir mi?	( )	( )
33. Verilen bir etkinliği, sonuna kadar devam ettirebiliyor mu?	( )	( )
34. Rahatsızlığını dile getirebiliyor mu?	( )	( )
35. Öğrenmeye karşı meraklı mıdır?	( )	( )
36. Başarısızlık ve yanlış yapma riskini göze alıyor mu?	( )	( )
37. Kendisine yeni bir mücadele alanı sunulduğunda, ilgi gösteriyor mu?	( )	( )
38.Haksızlığa uğradığında, hakkını arar mı?	( )	( )
39.İsteklerini ve ihtiyaçlarını dile getirebiliyor mu?	( )	( )
40.Verilen bir etkinliği, bir grubun karşısında, bireysel olarak yerine getirebiliyor mu ?	( )	( )
41.Tek başına sorumluluk almakta istekli mi?	( )	( )
42.Herhangi bir işte, kendi kendini güdüleyebiliyor mu?	( )	( )
43.Grup faaliyetlerinde, liderlik rolünü üstlenebiliyor mu?	( )	( )
44.Arkadaşlarıyla işbirliği kurabiliyor mu?	( )	( )
45.Verilen bir sorumluluğu, sonuna kadar sürdürebiliyor mu?	( )	( )
46. Eşyalarını, arkadaşlarıyla paylaşabiliyor mu?	( )	( )
47.Olumsuz duygu ve düşüncelerini, uygun bir şekilde ifade		

edebiliyor mu?	( )	( )
48.Arkadaşları tarafından rahatsız edildiğinde, öğretmenine söyler mi?	( )	( )
49.Konuşurken, göz iletişimi kurabiliyor mu?	( )	( )
50.Grup oyunlarında haksızlığa uğradığında, hakkını arar mı?	( )	( )
51.Kendisine söz verildiğinde, yerine getirilmesi için takip eder mi?	( )	( )
52.Beğenmediği bir şeyi, çekinmeden söyler mi?	( )	( )

Ek 2: Drama Çalışmalarından Fotoğraflar

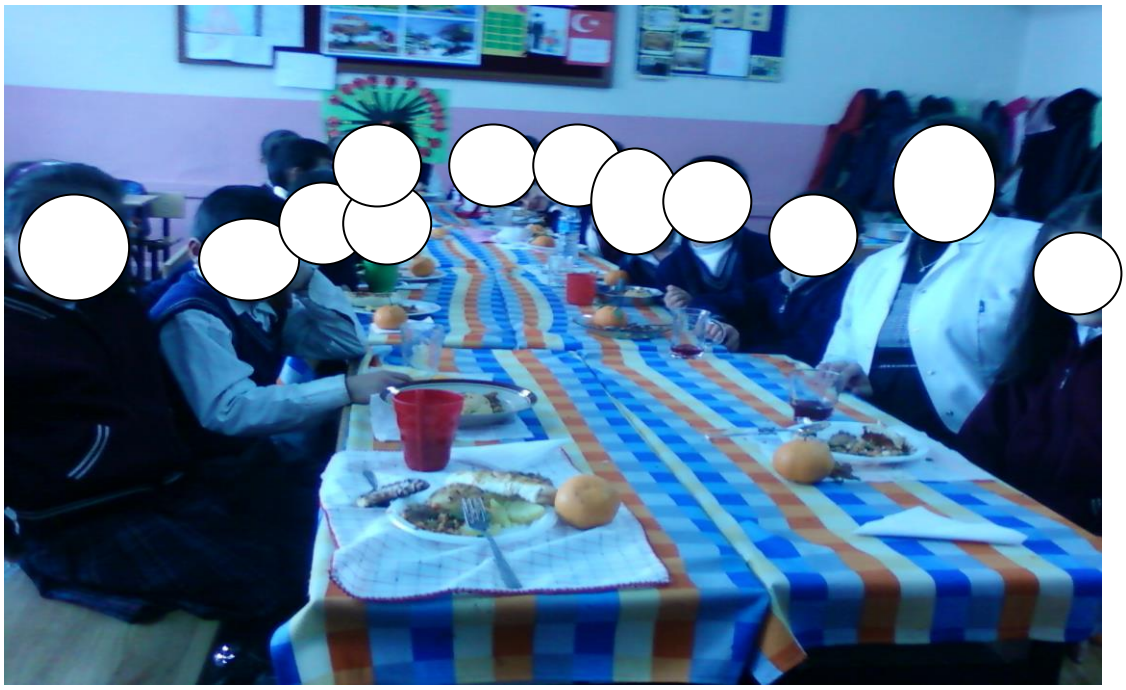

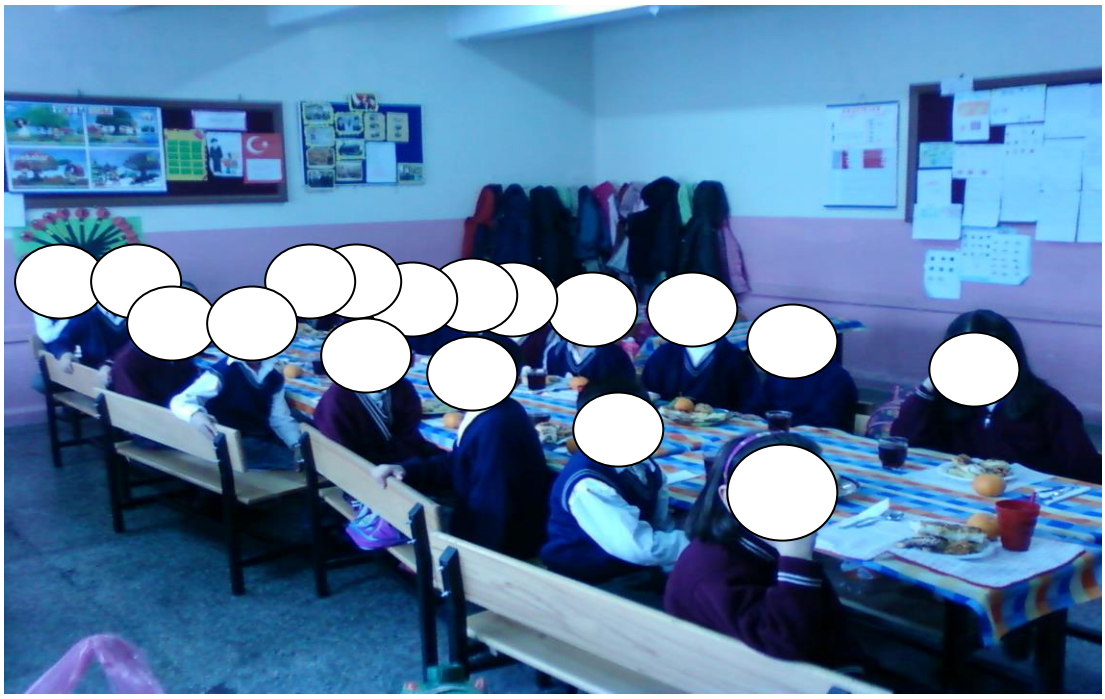

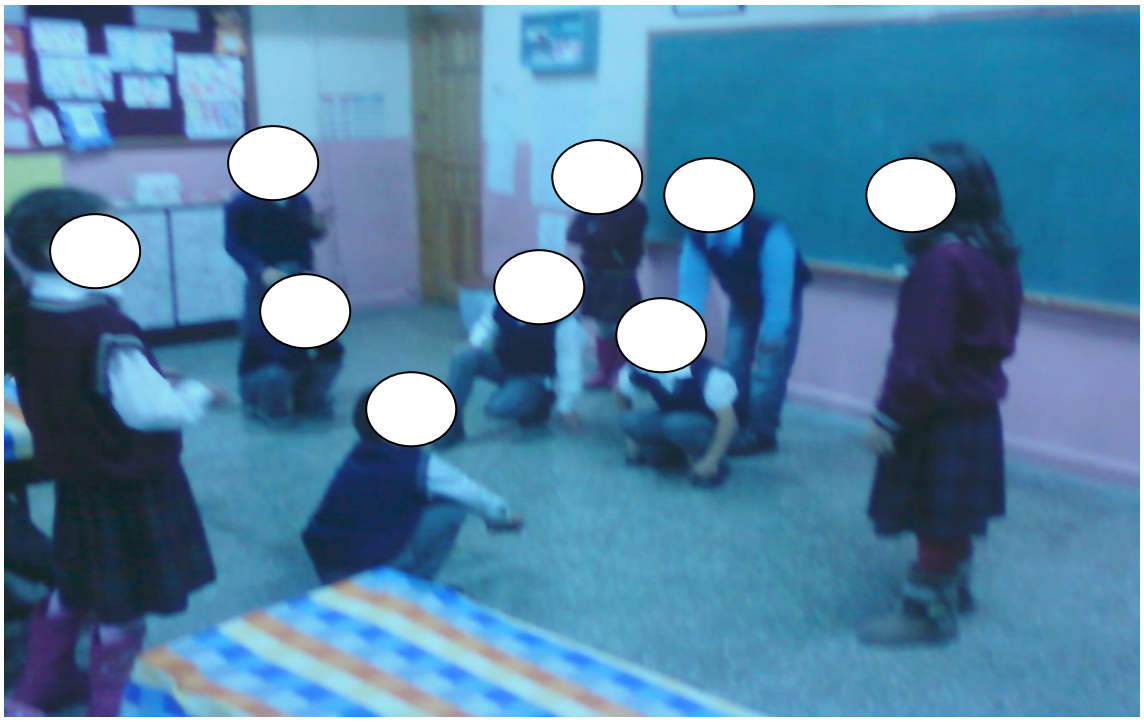

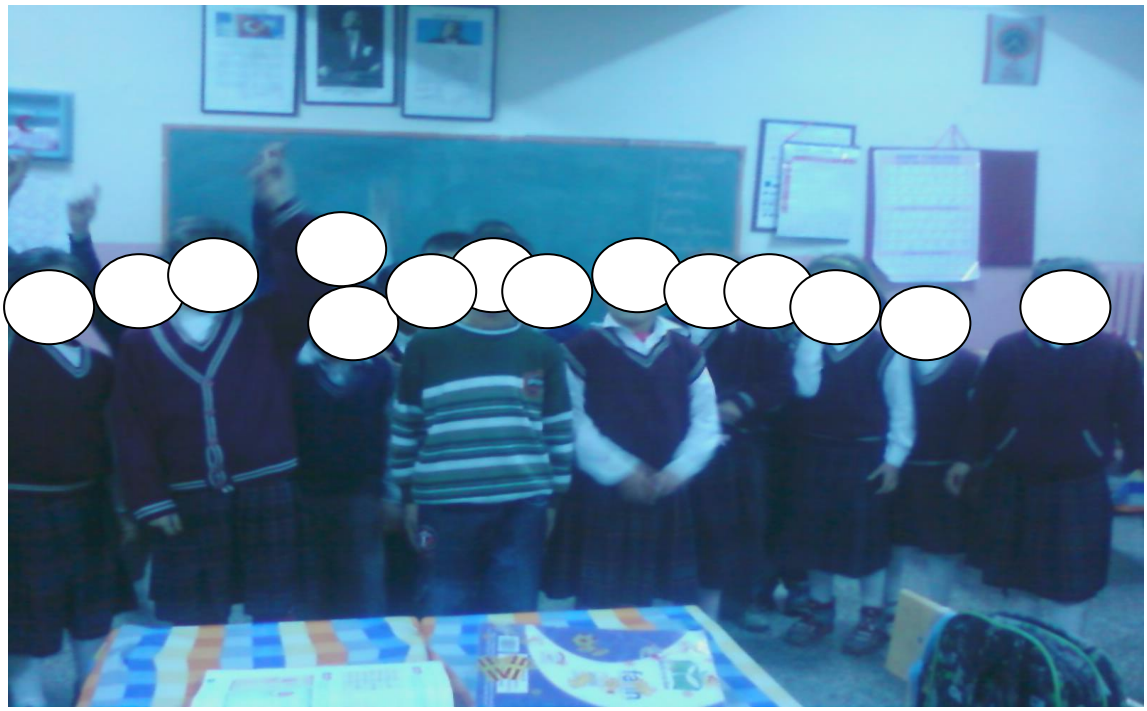

EK 3: Drama Çalışmalarında Kullanılan Oyunlar

GÜZEL ÖZELLİĞİNİ VURGULAMAK

Herkes boş bir sayfaya elinin şeklini çizsin. O çizimin içine Ne yaparsın? Neyini seversin? Ne tip özelliklere sahipsin? Gibi soruların cevabını elinin içine yazsın. Bu çizimlere adınızı yazın, çizimleri sınıf panosunda sergileyin. Daha sonra aklınıza başka özellikler gelirse çizimler üzerine ekleyebilirsiniz.

MASKE

Hedef: Özgüven kavramıyla ilgili bilinç geliştirebilme.

Davranışlar: Özgüvenle ilgi olumlu ve olumsuz kavramaları fark etme.

Çeşitli durumlarda yaşanabilecek duyguları açıklama.

Özgüveni olumlu etkileyebilecek kişilik özelliklerini ayırt etme.

Malzeme: Kağıt, kalem, boya

SÜREÇ: "Üzüntü, kızgınlık, mutluluk, korku, kıskançlık," gibi çeşitli duygulardan bahsedin, bunlara sebep olabilecek olaylara örnekler verin.

" Yeterlilik- yetersizlik, aktiflik – pasiflik, huzur – huzursuzluk, kendini değerli görme – görmeme, kabul edilme – edilmeme" gibi özgüvenle ilgili olumlu ve olumsuz kavramları örnek olaylara tartışın.

Bu kavramları tahtaya yazın.

Bu durumları yaşayan kişilerin neler hissedebilecekleri üzerinde düşünmelerini isteyin.

Uygun kavramları uygun durumlarla eşledikten sonra kavramları maskelerle eşlemelerini isteyin.

Maskeleri hazırlayın.

KENDİNDE DEĞİŞİKLİK YAP

Malzeme: Hırka, ceket, ayakkabı, terlik, palto gibi çocukların eşyaları.

Süreç: İki kişilik gruplarla paralel çalışma. İki çocuk, üzerlerinde hırka, ceket, palto, terlik gibi giysilerle karşılıklı olarak ayakta dururlar. Yönerge şu şekilde verilir: "Birbirinize bakın, inceleyin. Dış görünüşümüze ve elbisenize dikkat edin. Şimdi herkes birbirine sırtını dönsün ve kendi elbiselerinde, saçında değişiklik yapsın… Tekrar yüz yüze dönün. Şimdi arkadaşınızın elbisesindeki, görünüşündeki değişiklikleri söyleyin." Her seferinde çocuklardan yalnız biri, kendi üzerinde değişiklik yapabilir ve diğeri değişikliği bulmaya çalışabilir.(Önder, 1999).

AYNA VE GÖRÜNTÜ

Süreç: İki kişilik gruplarla paralel çalışma. Çocuklar sınıfta çiftler halinde dağılırlar. Çocuklardan biri ayna olur, diğeri ise aynaya bakan çocuk rolünü alır. Ayna rolündeki çocuk, kendisine bakıp çeşitli hareketler yapan çocuğun hareketlerini, aynen taklit eder. Aynaya bakan çocuğun hareketleri yavaş olmalıdır. Hareketlerle neyin canlandırılacağı ya çocuk tarafından bulunur ya da öğretmen tarafından önerilir. Bu hareket saç tarama olabileceği gibi, ayna önünde dans da olabilir. Bir süre sonra çocuklar rollerini değiştirirler. Çalışma sırasında ayna ve diğer çocuk arasında en fazla bir metrelik mesafe korunmaya çalışılmalıdır. Öğretmen sınıftaki çiftler arsında gezinerek hareketleri izler.

Çalışma sonunda yapılacak tartışmada çocuklara ayna ve aynaya bakan çocuk rolleri sırasında neler hissettikleri sorulabilir (Önder, 1999).

YATTI KALKTI

Tüm oyuncular kendilerine bir varlık ismi(sebze, meyve, çiçek vb.) seçerler. Sayışmayla oyuna başlayacak oyuncu seçilir. Diğer öğrenciler daire şeklinde otururlar. Seçilen oyuncu kendi varlık ismini söyleyerek oyuna başlar. Örnek: Leylak olan oyuncu - Leylak yattı, kalktı Sümbül, der.Sümbül olan oyuncu -Sümbül yattı, kalktı Menekşe, der.Menekşe olan oyuncu – Menekşe yattı, kalktı Orkide, der.Söyleyeceği ismi çabuk bulamayan oyuncu yanar. Oyundan çıkar. Çıkan oyuncunun ismini diğer oyuncular kullanamazlar. En sona kalan oyuncu oyunu kazanır.(Çocuk oyunları, MEB, 2010).

DEĞİŞTİR

Kazanımlar: Grupla işbirliği içinde çalışma. Aldığı sorumluluğu yerin getirme. Yeni çözümler arama, bağımsız karar alabilme. Atılgan davranış geliştirebilme.

Hazırlık ve giriş: Öğretmen, sınıftaki öğrencilere, yaşamda değişiklik yapmak için neler yapılması gerektiği üzerinde bir tartışma başlatır. Değişikliğin insan yaşamındaki önemi üzerinde durulur. Öğrencilerin kendi istek ve güçleri ile değişiklik yapma konusunda ne bildikleri belirlenir. Çocukların konuya olan ilgi ve merakları uyarılır.

Süreç: Sınıfta öğrenciler ile büyük bir daire oluşturulur. Çocuklar daire olarak ayakta dururken öğretmen ortaya geçip bedeni ile bir hareket yapar. Öğretmenin yaptığı hareketi tekrarlamak oyunun kuralıdır. Tüm grup öğretmenin hareketini aynen tekrarlar. Birkaç hareket yapan öğretmen, sonra gruba "Şimdi aranızdan isteyen biri gelip bir hareket yapabilir ve biz hepimiz onu taklit etmeliyiz. Yani yapılan hareketi değiştirmek istiyorsan ortaya gel ve değiştir" der. Gruptan isteyen bir öğrenci ortaya gelerek başka bir hareket göstererek oyuna devam eder. Bu sırada tüm grup bu kez onun hareketini aynen tekrarlar. Oyun bu şekilde devam eder.

Örnek Hareketler: Ayakta durarak bedeni öne eğmek. Ayakta kolları iki yanda yere paralel uzatarak çevirmek.Yerde şınav çekmek, gibi (Önder, 2006).

MEYVE SALATASI

Kazanımlar: Grupla işbirliği içinde çalışma. Aldığı sorumluluğu yerine getirme. Alternatif çözümler üretme. Bedenini düzgün ve dengeli olarak hareket ettirebilme.

Hazırlık ve giriş: Öğrencilerle meyveler hakkında konuşulur. Soru cevap yöntemi ile meyveler hakkında bildikleri hatırlatılır.

Süreç: Çocuklar daire biçiminde dizilerek rahatça otururlar. Öğretmen dairenin ortasında oturur. Çocukların her birine bir meyve rolü verilir (sırasıyla elma, portakal, armut gibi). Öğretmen meyve isimlerinden birini söyleyince o roldeki çocuklar (mesela elma deyince elma rolündeki bütün öğrenciler) bulundukları yerlerden ayrılırlar birbirlerinin boş olan yerlerine koşup otururlar. Öğretmen bazen tek bir meyve adı söyler bazen de meyve salatası der. Meyve salatası deyince herkes oturduğu yerden kalkarak boş bulduğu yere koşup oturur. Bu sırada kendi yerine geri oturmak kural dışıdır. Ayakta kalan öğrenci ortaya geçerek öğretmenin yaptığı gibi yönerge vermeye başlar. Oyun bu şekilde devam eder (Önder 2006).

SANDALYE

Hedef: Kişinin kendine duyduğu güveni geliştirebilme.

Davranışlar: Kendini yetersiz gördüğü alanlarla ilgili ümitsizliğin zararlarını fark etme. Kendini yetersiz gördüğü alanlarla ilgili yapabileceklerini fark etme. Yapabilecekleriyle ilgili kendine güven duyma.

Malzeme: Kâğıt, kalem, sandalye.

Süreç: Öğrenciler "U" şeklinde oturtulur. Açık olan uca üç tane sandalye yerleştirilir. Birinci sandalye üzerine " Yapamam" yazılı kâğıt yapıştırılır. İkinci sandalye birincinin yanına yerleştirilir ve boş bırakılır. Üçüncü sandalye üzerine de " Yapabilirim" yazılı kâğıt yapıştırılır. Çocuklardan gönüllü olanlar sırayla bu üç sandalyeye otururlar. "Yapamam" sandalyesine oturan çocuk yapmakta zorlandığı, kendini başarısız bulduğu alanı söyler. İkinci sandalyeye oturunca kendince başarısızlığının sebeplerini tanımlamaya çalışır. Yapamam diyerek kendini geri çektiği davranışları, çalışmaları, alanları fark etmesi için sorular sorulur. Yapamam dediği alanlar için girişimde bulunması gerektiğine dikkat çekilir. Öğrenci öğretmenin yardımı ile bu sandalyede çözüme yönelik fikirler geliştirir. Üçüncü sandalyede plânlarını anlatarak çalışmasını bitirir. Gruptaki diğer öğrencilerle çalışmaya devam edilir (Perese Karakter Okulu Öğretmen Kitabı, 2003).

KARAKTER RENKLERİ

Hedef: Benlik saygısını olumlu etkileyecek davranışları ayırabilme.

Davranışlar: Kendinde olan özellikleri fark etme. Olumlu özellikleriyle kendine değer verme. Benlik saygısının olumluluğuyla kendine güven duyma.

Malzeme: Karakter renkleri çalışma kâğıdı, renkli kartonlar, boyalar.

Süreç: Karakter Renkleri çalışma kâğıdı bütün öğrencilere dağıtılır. Herkesin bu listeden kendisini en iyi tanımlayan özelliği seçmesi istenir. Bütün öğrenciler kartondan bir yaka kartı hazırlar ve kartını seçtiği karakter rengine boyar ve üzerine karakter özelliğini seçer. Öğrenciler yaka kartlarını takipeden iki gün boyunca yakalarında takılı tutarlar.

KARAKTER RENKLERİ

CESARET	KIRMIZI
ADALET	TURUNCU
SORUMLULUK	MAVİ
NEZAKET	BAYAZ
YARDIMSEVERLİK	PEMBE
SAYGI	LACİVERT
DOĞRULUK	YEŞİL
SABIR	EFLATUN
DOSTLUK	SARI

(Perese Karakter Okulu Öğretmen Kitabı, 2003).

FARFARA FİLLİ

Oyunun Oynanışı: Sayışarak ebe seçilir. Seçilen ebe gruptan uzaklaşır. Ebe uzaklaştıktan sonra kendi aralarında bir lider seçerler. Ebe liderin kim olduğunu bulmaya çalışır. Tüm oyuncular bir daire oluştururlar. Ebe dairenin ortasına geçer. Oyuna tüm oyuncuların "farfara filli ya filli" demesiyle başlanır. Lider ebeye fark ettirmeden taklitler yapmaya başlar. Diğer oyuncular liderin taklitlerini tekrarlarlar. Ebe oyuncuları takip ederek lideri bulmaya çalışır. Oyuncular taklitleri lider ile aynı anda yapmaya özen gösterirler. Ebe lideri bulursa lider ebenin yerine geçer. Yeni ebeyle oyun devam eder.

DUYGULAR VE DURUMUM

Kazanılması Beklenen Davranışlar:

1. Çocukların duygu ve heyecanlarını ifade etmede jest ve mimiklerini doğru olarak kullanabilmelerini sağlamak.
2. Düşüncelerini, hissettiklerini ve rolünü yaratıcılıkla ifade etmede hareketleri kullanmalarını sağlamak.
3. Çocuklara aktivitelere katılma, grup ortamını paylaşma, kendi düşüncelerini ifade etme becerisi kazandırmak.

4. Bir grup etkinliğini paylaşırken öz disiplin geliştirebilmelerini ve bunu günlük yaşantılarına uyarlamalarını sağlamak.
5. Dramatik aktivitelerde hayal etme, etkin olabilme ve ifade etme çalışmaları esnasında kendilerini keşfetmelerini sağlamak.
6. Dramatik deneyim yoluyla kişilik vurgulama, kendini tanıma ve ifade etme becerisi kazandırmak.
7. Aktiviteler yoluyla, empatik olama ve işbirliği yapma becerisi kazandırmak.
8. Dili kullanarak bir konunun içerik, anlam ve karakterlerini ortaya koyabilme becerisi kazandırmak.

Uygulama:

1. Aşama: Öğretmen öğrencileri U biçiminde oturtur. Karşılarına geçerek gözlerinin ne anlattığını sorar (mutluyum, üzgünüm, şaşkınım gibi). Sonra farklı şeyler söylemek için vücudumuzu nasıl hareket ettirdiğimiz konusunda çocuklarla sohbet eder.
2. Aşama: Öğretmen, çocuklardan pantomim yoluyla aşağıdaki mesajları canlandırmalarını ister:
   - Ayaklarınızla yorgunum deyin,
   - Ellerinizle merhaba deyin,
   - Gözlerinizle karşınızdakine kızın,
   - Yüzünüzle şaşırdığınızı gösterin, v.b.
3. Aşama: Bu bölümde öğretmen öğrencilerinden vücudun farklı bölümlerine uygun alternatif mesajlar üretmelerini ister. Her öğrenci düşündüğü mesajı öğretmeninin kulağına söyledikten sonra, pantomim yoluyla arkadaşlarına anlatmaya çalışır.
4. Aşama: Etkinliğin son aşamasında öğretmen, insanların birbirlerine bir takım mesajları iletirken el, yüz ifadelerinin yanı sıra, alışılmış vücut parçalarını da (eliyle gel demek, başıyla evet veya hayır demek gibi) kullandıklarını anlatır (Gönen ve Dalkılıç, 2009).

BANA NE GEREKLİ

Hedef: Özgüven kavramıyla ilgili bilinç geliştirebilme.
Davranışlar: Bazı durumlar için gereken değerin ne olduğunu söyleme.
Özgüvenin önemini fark etme.
Malzeme: Bana ne gerekli çalışma kağıdı.

BANA NE GEREKLİ

Aşağıda bazı durumlar verilmiştir. Verilen durumlarda gerekli olabilecek özelliklerde tabloda yer almaktadır. Sizce en gerekli olan özelliğin kutucuğuna

	Liderlik	Doğruluk	Özgüven	Sabır	Saygı
Ben doktorum, zor bir ameliyata girmek üzereyim.					
Ben öğrenciyim, önemli bir sınava hazırlanıyorum.					
Ben polisim, bir hırsızı yakalamaya çalışıyorum.					
Ben sporcuyum, Dünya şampiyonasına katılacağım.					
Ben müzisyenim, ilk konserimi vereceğim.					
Ben işsizim, iş görüşmesine gideceğim.					
Ben öğrenciyim, yeni okulumda ilk günüm.					
Ben anneyim, bir bebeğim olacak.					
Ben babayım, evime ekmek götüreceğim.					
Ben manavım, sebze meyve tartacağım.					
Ben mimarım, ilk projemi sunacağım.					

Ben öğretmenim, öğrencilerimi yetiştireceğim.					
Ben paraşütçüyüm, ilk atlayışımı gerçekleştireceğim.					
Ben milletvekiliyim, bir kanun teklifinde bulunacağım.					
Ben ressamım, ilk sergimi açacağım.					
Ben yazarım, ilk kitabımı imzalayacağım.					
Ben işverenim, işçi temsilcileriyle görüşeceğim.					
Ben öğrenciyim, bu yıl başarı notumu yükselteceğim.					

(Perese Karakter Okulu Öğretmen Kitabı, 2003).

ÖZ GEÇMİŞ

06.04.1981 tarihinde Erzurum Merkezde doğdu. İlkokul 1. ve 2. sınıfı Vali Hafız Paşa İlkokulu, 3., 4. ve 5. sınıfları Nihat Kitapçı İlkokulu'nda, ortaokulu Yahya Kemal Ortaokulu'nda, liseyi Mehmet Akif Ersoy Lisesi'nde okudu. Lise eğitimini başarıyla tamamladıktan sonra, 1998 yılında Erzurum Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu'nda 2 yıl öğrenim gördükten sonra 2000 yılında yine Erzurum Atatürk Üniversitesi' nde bu kez Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü'ne girdi. Bu bölümü bitirdikten sonra 2004 yılında sınıf öğretmeni olarak Erzurum'un Karaçoban ilçesinde göreve başlamıştır. 2006 yılında tayini Erzurum merkez Yakutiye ilçesine çıkan araştırmacı halen görevine burada devam etmektedir.

2010 yılında Doç. Dr. A. Halim ULAŞ danışmanlığında İlköğretim Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalında yüksek lisans eğitimine başlamış olan araştırmacı evli ve iki çocuk annesidir.